БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

№ 35 (16.118) • 11 февраль 1975 йил, сешанба • Баҳоси 2 тийин

СОВЕТ — АМЕРИКА МУЗОКАРАЛАРИ

10 февраль куни Москвада СССР ва АҚШ делегациялари тинч мақсадларда ер ости ядро портлатишларига доир масалалар юзасидан музокараларни яна бошлаб юбордилар. Маълумки, Владивостокда Совет — Америка учрашуви чоғида ана шу масалаларни ўзаро мақбул ҳал қилиш йўлларини актив қидиришни давом эттириш тўғрисида келишиб олинган эди. Музокараларда СССР делегациясига СССР атом энергиясидан фойдаланиш давлат комитети раисининг биринчи ўринбосари И. Д. Морохов, АҚШ делегациясига АҚШнинг СССРдаги элчиси Уолтер Ж. Стессел бошчилик қилмоқда.

ТАСС АХБОРОТИ

„САЛЮТ-4" СТАНЦИЯСИНИНГ ЭКИПАЖИ ЕРДА

1975 йил 9 февраль Москва вақти билан соат 14 дан 03 минут ўтганида космонавт ўртоқлар Алексей Александрович Губарев билан Георгий Михайлович Гречко космонавт бошқарадиган «Салют-4» станцияси билан «Союз-17» транспорт кемасининг ичида 30 кунлик тадқиқотлар программасини бажариб бўлишгач, ерга қайтиб тушдилар.

«Союз-17» транспорт кемасининг туширилувчи аппарати Совет Иттифоқи территориясида мўлжалланган районда Целиноград шаҳридан 110 километр шимоли-шарқда ерга қўнди.

Космонавтлар ерга қўнганларидан кейин ўзларини яхши ҳис этяптилар.

Космонавтлар ерга тушишга тайёрланаётиб илмий тадқиқот материаллари, фотоплёнка ва киноплёнка солинган кассеталарни, бортдаги журналларни «Союз-17» транспорт кемасига олиб ўтдилар ва шундан сўнг ички туйнукни бекитиб қўйдилар.

Москва вақти билан соат 9 дан 08 минут ўтганда «Союз-17» транспорт кемаси билан «Салют-4» станцияси бир-биридан ажратилди. Экипаж орбитадан тушиш олдидан кемани мўлжал олдирди, шундан сўнг тормозловчи двигатель установка ишга солинди. Двигатель ишлаб бўлгач, кема бўлмалари бир-биридан ажратилди ва туширилувчи аппарат пасайиш траекториясига ўтди.

Етти километр баландликда парашют системаси ишга туширилди, ер юзасига бевосита яқин қолганда оҳиста қўндириш двигателлари ишлади ва шундан сўнг туширилувчи аппарат ерга равон қўнди.

Туширилувчи аппарат шамолнинг тезлиги секундига 20 метрга борадиган, булутлар баландлиги 150 метрга ва кўринадиган масофа 500 метрга борадиган мураккаб метеорологик шароитларда қўндирилди.

Ерга қўниш жойида ўтказилган медицина текширувлари Губарев ва Гречко ўртоқлар узоқ муддатли космик парвозга яхши бардош берганликларини кўрсатди.

Узоқ давом этган космик парвоз чоғида электрмагнит нурланишлари спекторининг турли диапазонларида қуёш, планета ва юлдузлар устида катта тадқиқот комплекси амалга оширилди, илм-фан ва халқ хўжалиги манфаатларини кўзлаб ер юзаси ва атмосферани ўрганиш давом эттирилди, одамнинг ҳаёт фаолиятига космик парвоз омилларининг таъсирини тағин ҳам ўрганиш борасида медицинавий-биологик тадқиқотлар бажарилди.

Учиш чоғида ердаги команда-ўлчов комплекси воситалари орқали «Союз-17» космик кемаси ва «Салют-4» станцияси билан пухта алоқа боғлаб турилди.. Бу комплекс Совет Иттифоқи территориясида жойлашган ўлчов пунктларини ҳамда СССР Фанлар академиясининг Атлантика океани акваториясида бўлган «Академик Сергей Королев», «Ристна» ва «Невель» илмий-тадқиқот кемаларини ўз ичига олган эди.

Мураккаб метеорологик вазиятдаги излаш-қутқариш комплекси туширилувчи аппарат тез пайқалиб, космонавтлар олиб кетилишини таъминлади.

«Салют-4» станцияси билан «Союз-17» транспорт кемаси биргалашиб учган чоғида ўтказилиши мўлжалланган илмий-техникавий тадқиқот ва экспериментлар программаси муваффақиятли бажарилди. Олинган маълумотлар ишлаб ва ўрганиб чиқилмоқда.

«Салют-4» станцияси автоматик режимда учишини давом эттирмоқда.

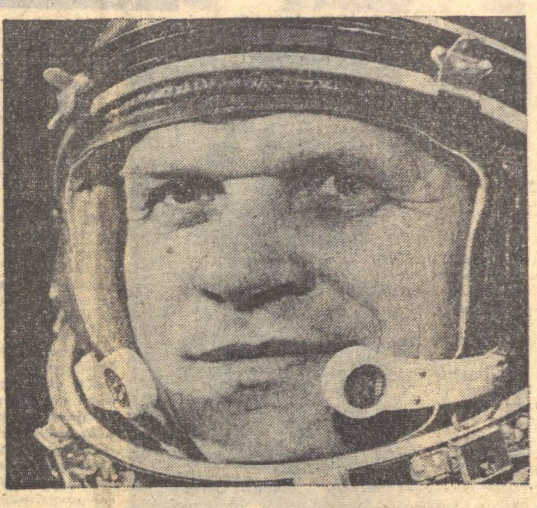

«Союз-17» космик кемасининг командири Алексей Губарев.

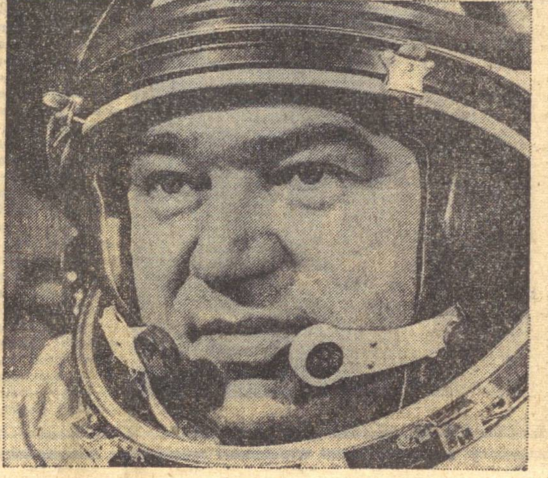

«Союз-17» космик кемасининг борт инженери Георгий Гречко.

УЧИШ ТУГАДИ, ПРОГРАММА БАЖАРИЛДИ

«САЛЮТ-3» СТАНЦИЯСИНИНГ СОБИҚ КОМАНДИРИ, ИККИ МАРТА СОВЕТ ИТТИФОҚИ ҚАҲРАМОНИ, СССРНИНГ КОСМОНАВТ-УЧУВЧИСИ ПАВЕЛ РОМАНОВИЧ ПОПОВИЧ «САЛЮТ-4» СТАНЦИЯСИ ЭКИПАЖИНИНГ ИШИ ТЎҒРИСИДА ТАСС ОБЗОРЧИСИГА ГАПИРИБ БЕРДИ

— Даставвал Алексей Губарев билан Георгий Гречкони мураккаб ва масъулиятли учиш программаси муваффақиятли бажарилганлиги ҳамда жонажон диёрига қайтиб келганликлари билан сидқидилдан табриклашни хоҳлардим. Ўттиз кун — инсоний ва илмий жасоратдир. Шунга қарамай, заруратга қараб космик саёҳат муддатлари тобора узайиб бораверади, албатта. Космосни чуқур тадқиқ этиш, ундан инсониятнинг илмий ва татбиқий эҳтиёжлари йўлида фойдаланиш вазифалари шуни тақозо этади.

«Салют» типидаги станциялар илмий станциялар деб бежиз айтилмаган. «Союз»—«Салют» комплекси ичида икки мингдан ортиқ турли асбоблар жойлаштирилган, илмий асбоблар жами вазнининг ўзи икки тоннага боради. Космик лабораториядаги асбоб ва экспериментларнинг хилма-хиллигига, уларнинг ноёблигига ердаги кўпгина лабораториялар ҳавас қилсалар арзийди.

Қилинган ишлар тўғрисида қисқача гапириб беришнинг ўзиёқ «Салют-4» экипажи бажарган илмий ва техникавий тадқиқотлар ҳажми катталиги тўғрисида тасаввур ҳосил қилиш имконини беради. Бу ишларни дўстларим ижодий ғайрат, шижоат билан қойилмақом қилиб бажардилар.

Станция бортида бўлган рентген телескоп ва қуёш телескопи бир қанча астрофизик тадқиқотларни ўтказишга имкон берди ва улар катта илмий аҳамиятга эга бўлди.

Қуёш юзи ва атмосферасидаги энг характерли ҳодисалар, шунингдек бутун қуёш баркашининг интенсивлиги спектрографи ва дифракцион спектрометри бўлган қуёш телескопи ёрдами билан спектрнинг ультра бинафша диапазонида ўрганиб чиқилди. Космонавтлар Сатурн планетасини, бошқа бир қанча самовий жисмлар нурланишини инфрақизил диапазонда кузатдилар. Эксперимент чоғида олинган шу маълумотларнинг ҳаммаси пленкада акс эттирилганлигини ва телеметрик канал орқали ерга юборилганлигини айтиб ўтиш ҳам муҳим.

Экипажнинг космосдан халқ хўжалик мақсадларида амалий фойдаланиш билан алоқадор фан соҳасидаги ишларининг баъзи кўламларини тасаввур этмоқ учун бир неча мисол келтириб ўтаман.

Космонавтлар ўтказилган учиш чоғида ер юқори атмосферасини ўрганиб чиқдилар, юқори атмосфера температурасини, нейтрал газ характеристикаларини, плазмани ўлчадилар, ер нурланишини спектрнинг инфрақизил областида тадқиқ этдилар. Олинган маълумотлар билимга хазина бўлиб қўшилади ва олимларнинг, масалан, об-ҳавони янада пухта прогноз қилишларига ёрдам беради.

Атмосфера мусаффолигини сақлаш проблемаси бутун дунё миқёсидаги проблемалардан бири бўлиб қолди. Инсоният атмосферанинг булғаниш процессини тўхтатиш учун амалий қадамлар ташламоқда. Шу жиҳатдан олганда космос ҳозирнинг ўзидаёқ одамларга яхши кўмакчи бўлмоқда. Алексей Губарев билан Георгий Гречко атмосфера шаффофлигини спектрнинг ультрабинафша ва инфра-қизил диапазонларида аниқладилар. Бунда атмосферанинг ер юзидан турли баландликларда азон ва сув буғига тўйинганлик даражаси аниқлаб чиқилди. Олинган маълумотлар мутахассислар юқори атмосферанинг тузилиши ва булғаниш динамикасини яхшироқ тушуниб етишларига, шунингдек унинг ҳолатини назорат этиш методларини ифодалаб беришларига ва пировард натижада ер атмосфераси ибтидоий ҳолатини таъминлаш борасида зарур чоралар кўришларига имкон беради.

Космонавтлар на фақат тадқиқотчи, балки тадқиқот объекти ҳам эканликлари неча-неча марта уқтириб ўтилди. Шундай бўлиши табиий бир ҳолдир. Космонавт бошқарадиган космик парвозлар даври бошланганига ҳали 15 йил ҳам тўлгани йўқ. Одам космосда узоқ вақт яшай олиши ва ишлай олиши принципиал исбот этилди. Лекин бунинг қандай ўтиши кераклигига ҳеч ким аниқ жавоб беролмади. Вазнсизлик моҳиятини, унинг тирик организмга таъсирини билиш космосда одам фаолияти имкониятларини белгилаб берувчи асосий проблемалардан биридир. Алексей Губарев билан Георгий Гречко мана шу мақсадда муайян даражада жисмоний нагрузка ва махсус вакуум костюм қўллаган ҳолда юрак-қон томир системасини тадқиқ этдилар. Электр кардиологик текширувлар, айланувчи кресло қўллаганда организмнинг вестибуляр реакциясига баҳо бериш ҳам мана шу мақсадларни кўзлади. Космонавтлар организмда қоннинг тақсимланишига вазнсизлик шароитининг таъсирини, шунингдек мана шу ноқулай ҳодисанинг олдини олишда ишлатилувчи бир қанча воситалар самарадорлигини текшириб чиқдилар. Одатда узоқ вақт учиш чоғида одамнинг суяк тўқималарида рўй берувчи, жумладан бундай тўқималарнинг зичлигида рўй берувчи ўзгаришлар электр товуш методлари ёрдами билан кузатилди.

Биологлар махсус идишда жойлаштирилган микроорганизмлар ҳашарот, юксак ўсимликлар, шу жумладан, нўхат «эгати» космик шароитларда ўзини қандай тутганлиги тўғрисидаги саволга жавоб оладилар. Космонавтлар космик шароитда кўкат ўзини қандай тутишини кузатибгина қолмай, уларни киносуратга олиб бордилар, шу билан ўсимлик ўсиш ва ривожланиш босқичлари ҳамда хусусиятларини акс эттириб бордилар.

Лекин даставвал орбитал станциянинг ижодчилари, ноёб илмий аппаратларнинг конструкторлари космонавтларга кўп саволлар ёғдирадилар, албатта. Яратган нарсалари учиш чоғида ўзини қандай тутганлигини, уни янада такомиллаштирмоқ учун нима ишлар қилиш кераклигини билишни ҳамма хоҳлайди. Бу маълумотлар шу станция учунгина муҳим бўлиб қолмайди. Космосга чиқазилувчи қарийб ҳар бир илмий экспедицияда учадиган аппарат ичида биринчи марта пишиқтирилувчи ва эртанги кунга тайёрланувчи нарса бор, албатта. Масалан, программага мувофиқ мустақил навигация методи синаб кўрилди. «Дельта» системаси навигация ўлчовларини тез ўтказишга, станция орбитасини ердаги воситалар иштирокисиз аниқлаш ва прогноз қилишга ёрдам берувчи бортдаги ҳисоб машинасини ўз ичига олади. Бундай системанинг бўлғуси парвозлар учун муҳим аҳамияти бор. Станциянинг ҳаёт таъминот комплексига кирувчи турли кичик системалари мана шу мақсадларни кўзлаб текшириб чиқилди. Менимча, телескоп бош кўзгусини «ремонт қилиш» борасидаги операция ҳам ниҳоятда фойдали бўлиб чиқди. Гап шундаки, космик омиллар кўзгуни хиралаштиради ва самовий объектларнинг кўринишини ёмонлаштиради. Алексей Губарев билан Георгий Гречко янги асбоб ишлатиш билан практикада биринчи бор кўзгу бетига янги алюминий қатламини югуртирдилар ва шу билан кўзгунинг акс эттириш хусусиятини тамомила тикладилар.

Мен экипаж бажарган ишларнинг баъзи фактларига қисқача бўлса-да тўхталиб ўтдим. Олимлар ва мутахассислар илмий ва техникавий эксперимент якунларини чиқарадилар. Пировардида айтишим мумкинки, орбитада узоқ муддат айланувчи илмий станциялар космосни ўрганиш ва ўзлаштириш учун жуда яхши лабораториядир, келажак шундай лабораторияларники бўлиб қолади. «Салют-3» станцияси ичида Юрий Артюхин билан қилган ишларимиз мени шунга ишонтирди.

А. РОМАНОВ.

МУСОБАҚАДОШЛАР МАРРАСИ

ТУРКМАНИСТОН ССР МЕҲНАТКАШЛАРИНИНГ 1975 ЙИЛГИ

СОЦИАЛИСТИК МАЖБУРИЯТЛАРИ

Туркманистон меҳнаткашлари КПСС XXIV съездида қабул қилинган коммунистик қурилишнинг улуғвор программасини муваффақиятли амалга ошириш учун астойдил курашмоқдалар. Туркманистон ССР ва Туркманистон Компартияси ташкил топганлигининг 50 йиллиги шарафига социалистик мусобақа кенг авж олдириб юборилиши натижасида Туркманистон меҳнаткашлари 1974 йил топшириқларини муваффақиятли равишда бажардилар. Республика саноати маҳсулотни реализация қилиш ҳамда кўпчилик энг муҳим буюм турларини ишлаб чиқариш юзасидан йиллик планни муддатидан илгари, 24 декабрда бажарди. Саноат ишлаб чиқаришининг ҳажми 7 процент ўсди. Қишлоқ хўжалиги меҳнатчилари давлатга пахта, ғалла, сабзавот, полиз маҳсулотлари, узум, гўшт, сут, тухум, жун ва қоракўл тери сотиш юзасидан олган мажбуриятларини бажардилар.

КПСС Марказий Комитетининг 1974 йил декабрь Пленуми қарорлари, КПСС Марказий Комитетининг партияга, совет халқига Мурожаати сиёсий активлик ва меҳнат жўшқинлигини янада авж олдириб юборди. Туркманистон меҳнаткашлари ана шу ҳужжатларга ва КПСС Марказий Комитети Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежневнинг нутқларида изҳор этилган қоидаларга амал қилиб, 1975 йилда қуйидаги социалистик мажбуриятларни олдилар.

Саноат маҳсулотини реализация қилиш ҳажми юзасидан планни 26 декабргача бажариб, планга қўшимча равишда 50 миллион сўмлик маҳсулот етказиб берамиз. Планга қўшимча равишда 150 минг тонна нефть, 300 миллион куб метр газ қазиб чиқарамиз. Аммонийлаштирилган суперфосфат ишлаб чиқаришда 5500 тонна, олтингугурт кислотаси ишлаб чиқаришда 5000 тонна, оддий суперфосфат ишлаб чиқаришда 6 минг тонна, олтингугурт ишлаб чиқаришда 10 минг тонна, сульфат натрий ишлаб чиқаришда 2000 тонна, бишофит ишлаб чиқаришда 2000 тонна, техника углероди ишлаб чиқаришда 200 тонна маҳсулотни планга қўшимча етказиб берамиз, шунингдек йод, бром ва мотор ёқилғиларини планга қўшимча етказиб берамиз. Енгил саноатда ялпи маҳсулот чиқариш юзасидан беш йиллик топшириғини 1975 йил 7 ноябргача бажариб, йиллик планга қўшимча равишда 35 миллион сўмлик маҳсулот етказиб берамиз. Гўшт-сут ва озиқ-овқат саноатида беш йиллик планни муддатидан илгари бажариш, қўшимча равишда бу йил 400 тонна қаймоғи олинмаган сут маҳсулоти, 100 тонна колбаса, 200 тонна ўсимлик ёғи ишлаб чиқарамиз. Саноат маҳсулотининг ўсишига асосан меҳнат унумдорлигини ошириш ҳисобига эришамиз. Маҳсулот турларини кўпайтириб, сифатини яхшилаймиз, 42 та буюмга давлат Сифат белгиси берилишига эришамиз.

Геология, гидрология ва инженерлик геология соҳасида съемкалар, йиллик планини муддатидан илгари бажарамиз, минерал хом ашё ресурслари саноат запасларининг мўлжалдагидан тезроқ ўсишини таъминлаймиз.

Қурилиш-монтаж ишлари планини 28 декабргача бажарамиз. Енгил ва озиқ-овқат саноати объектларини муддатидан илгари фойдаланишга топширамиз, газ-нефть қазиб чиқариш саноатининг Шодликдаги ва Қўтиртепадаги объектларини, Мари ГРЭСининг 200 минг киловатт қувватга эга бўлган учинчи энергоблокини муддатидан илгари ишга туширамиз. Йиллик планга қўшимча қилиб 5 минг квадрат метр уй-жойни фойдаланишга топширамиз, ўқув йили бошлангунга қадар 18 минг ўринли мактабларни қуриб бўламиз. Лойиҳа ва лойиҳа-қидириш ишлари планининг муддатидан илгари ва сифатли бажарилишини таъминлаймиз. 1 сентябргача пудратчи ташкилотларга топшириш учун 1976 йилга мўлжалланган қурилиш объектлари бўйича лойиҳа-смета ҳужжатларини ишлаб чиқишни тамомлаймиз.

Умумий фойдаланишдаги автомобиль транспорти ходимлари йиллик пландан ташқари 250 минг тонна халқ хўжалиги юкини ташиш, дарё транспорти ходимлари 50 минг тонна юк ташиш мажбуриятини олдилар. Темир йўлчилар вагонларнинг оборотини жадаллаштириш ҳамда вагонларга юк ортишда улардан яхшироқ фойдаланиш ҳисобига ҳар кеча-кундузда қўшимча 150 та вагонга юк ортиш мажбуриятини олдилар.

Қишлоқ хўжалиги меҳнатчилари қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришини тобора интенсивлаштириш, концентрациялаш ва ихтисослаштириш соҳасидаги ишни давом эттириб, пахта ва бошқа экинларнинг ҳосилдорлигини оширишга, чорва моллар ва паррандалар маҳсулдорлигини оширишга эришадилар, деҳқончилик ва чорвачиликнинг барча турдаги маҳсулотларини етиштиришни кўпайтирадилар, халқ хўжалиги планини ортиғи билан бажарадилар ва 1975 йилда камида бир миллион 100 минг тонна пахтани давлатга сотадилар, (шу жумладан 212 минг тонна ингичка толали пахта нави), 45 минг тонна ғалла, 160 минг тонна сабзавот, 130 минг тонна полиз маҳсулотлари, 53 минг тонна мол ва парранда, 110 минг тонна сут, 14,8 минг тонна жун, 3750 тонна пилла, 105 миллион дона тухум, 1050 минг дона қоракўл терини давлатга сотадилар. Чорвачиликнинг эҳтиёжини тўла таъминлайдиган даражада дағал хашак ва ширали озуқа ғамлаб қўйиш, колхозлар ва совхозларнинг машина-трактор паркидаги техникадан яхшироқ фойдаланиш мўлжалланмоқда. Бу йил 28 минг гектар янгидан суғориладиган ерни фойдаланишга топширамиз, 37 минг гектар майдоннинг мелиоратив ҳолатини яхшилаймиз, 14 минг гектар майдонни яхшилаб текислаймиз ва 11 минг гектар майдонда суғориш системалари орқали сув таъминотини оширамиз.

Илғор техникани жорий қилиш, ишлаб чиқариш жараёнларини механизациялаш ва автоматлаштириш, қурилишда прогрессив методларни жорий қилиш давлат топшириқларининг муддатидан илгари бажарилиши кўзда тутилмоқда. Ихтиролар ва рационализаторлик таклифларини жорий этишдан 15 миллион сўм иқтисодий самара оламиз.

Аҳолига пландан ташқари 4 миллион сўмлик, шу жумладан умумий овқатланиш корхоналарининг 420 минг сўмлик маҳсулотини сотамиз. 116 минг сўмлик қўшимча маиший хизмат кўрсатамиз. Меҳнаткашларга хизмат кўрсатиш маданияти ва сифатини оширамиз.

Саноат соҳасида Озарбайжон ССР билан, қишлоқ хўжалиги соҳасида Ўзбекистон, Тожикистон ва Озарбайжон иттифоқдош республикалари билан социалистик мусобақани давом эттиришга аҳд қилинди.

Туркманистон ССР меҳнаткашлари КПСС Марказий Комитети ва Совет ҳукуматини ишонтириб айтадиларки, улар тўққизинчи беш йилликнинг якунловчи йилини экономика ва маданиятни ривожлантиришда янгидан-янги муваффақиятлар билан нишонлайдилар ва шу тариқа КПСС XXIV съезди қарорларини амалга ошириш учун умумхалқ курашига ўзларининг ҳиссаларини қўшадилар.

Ушбу социалистик мажбуриятлар саноат, қурилиш, транспорт, алоқа, қишлоқ хўжалиги, савдо, аҳолига коммунал ва маиший хизмат кўрсатиш корхоналари ҳамда ташкилотлари коллективларининг йиғилишларида муҳокама этилиб, қабул қилинган.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ДОИМИЙ КОМИССИЯЛАРИДА

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми бундан бир йил муқаддам республикада ёшларнинг сиртқи ва кечки таълими аҳволи тўғрисидаги масалани муҳокама қилган эди.

Ўзбекистон ССР Олий Советининг халқ маорифи, фан ва маданият ҳамда ёшлар масаласи билан шуғулланувчи доимий комиссияларининг 10 февралда бўлиб ўтган қўшма мажлисида мазкур қарор қандай бажарилаётганлиги тўғрисида Маориф министрлиги, Олий ва ўрта махсус таълим министрлигининг докладлари тингланди.

Комиссиялар республикада илмий ва педагогик кадрлар тайёрлаш, тақсимлаш ва улардан фойдаланиш масаласини ҳам муҳокама қилдилар (ЎзТАГ).

Пойтахт саноат корхоналарида беш йилликни муваффақиятли якунлаш учун кураш кундан-кунга авж олмоқда. Суратларда: Тошкент тўқимачилик комбинати коллективи социалистик мусобақаси ғолиблари — комсомол-ёшлар бригадасининг бошлиғи Гулнора Абдураҳмонова, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, машҳур тўқувчи Лидия Казанцева, серғайрат йигирувчи Любовь Хегай ўртоқлар. Улар шу кеча-кундузда ўнинчи беш йиллик ҳисобига юқори сифатли маҳсулот ишлаб чиқаришмоқда.

А. Тўраев фотолари.

СОЦИАЛИСТИК МУСОБАҚАНИ КЕНГ АВЖ ОЛДИРАЙЛИК

10 февралда Тошкентда Ўзбекистон касаба союзлари республика Советининг пленуми бўлиб ўтди. Пленум қатнашчилари КПСС Марказий Комитети 1974 йил декабрь Пленумининг қарорлари, КПСС Марказий Комитети Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежневнинг пленумда сўзлаган нутқида баён этилган қоида ва хулосалар, КПСС Марказий Комитетининг партияга, совет халқига Мурожаати асосида беш йилликнинг якунловчи йилида социалистик мусобақани авж олдириш соҳасида республика касаба союз ташкилотларининг вазифалари муҳокама қилдилар. Ўзбекистон касаба союзлари республика Советининг раиси М. А. Зоидов доклад қилди.

Пленум ўз қарорида касаба союз ташкилотларининг ташкилотчилик ва оммавий-сиёсий ишларини кучайтириш, меҳнаткашларнинг куч-ғайратини беш йилликнинг якунловчи йилида олинган социалистик мажбуриятларни муваффақиятли бажаришга сафарбар қилиш тадбирларини белгилади.

Пленумнинг ишида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ташкилий-партиявий ишлар бўлимининг мудири Г. М. Орлов қатнашди. (ЎзТАГ).

УЛКАН РЕЖАЛАР

«УЗГЛАВВОДСТРОЙ»ГА ҚАРАШЛИ «АНДИЖАНГИДРОСТРОЙ» ҚУРИЛИШ БОШҚАРМАСИ КОРХОНАЛАРИ КОЛЛЕКТИВЛАРИНИНГ 1975 ЙИЛГИ

СОЦИАЛИСТИК МАЖБУРИЯТЛАРИ

«Андижангидрострой» қурилиш бошқармасининг ишчилари, инженер-техник ходимлари ва хизматчилари КПСС XXIV съездининг қарорларини бажара бориб, 1974 йилда катта муваффақиятларга эришдилар. Қурилиш-монтаж ишлари плани 27 декабргача бажарилди. Планга қўшимча равишда 668 минг сўмлик ҳажмдаги ишлар бажарилди.

«Андижангидрострой» қурилиш бошқармасининг ходимлари КПСС Марказий Комитетининг партияга, совет халқига Мурожаатига жавобан зиммаларига қуйидаги социалистик мажбуриятларни оладилар:

— қурилиш-монтаж ишлари йиллик планини 28 декабргача бажарамиз;

— тўғонга 610 минг куб метр бетон ётқизамиз;

— Қорадарёни 1975 йил март ойида тўсамиз;

— планга қўшимча равишда 200 минг сўмлик ҳажмдаги қурилиш-монтаж ишларини бажарамиз;

— меҳнат унумдорлигини планда кўрсатилганидан 0,2 процент оширамиз;

— қурилиш-монтаж ишлари таннархини планда белгиланганига нисбатан 0,2 процент қисқартирамиз;

— 100 минг сўм иқтисодий самара берадиган 30 та рационализаторлик таклифини жорий этамиз;

— бетон заводининг иккинчи навбатини 1975 йил апрель ойида ишга туширамиз;

— бинокорлик материалларидан тежамкорлик билан ва рационал фойдаланиш ҳисобига 1500 тонна цемент, 100 тонна металл, 300 куб метр ёғоч-тахта, 500 минг киловатт-соат электр энергия тежаб қоламиз;

— 1975 йилнинг биринчи кварталида 3 та бригадада прогрессив бригада пудрат методини жорий этамиз;

— объектларни «яхши» ва «аъло» баҳо билан фойдаланишга топширамиз;

— коллективнинг уй-жой ва маданий-маиший шароитини яхшилаш учун 8900 квадрат метр уй-жой майдонини, 280 ўринли болалар боғчасини, 150 болани қабул қила оладиган болалар поликлиникасини ишга туширамиз.

«Андижангидрострой» қурилиш бошқармасининг коллективи «Туямуюнгидрострой» қурилиш бошқармаси коллективини социалистик мусобақага чақиради.

КПСС XXIV съездининг тарихий қарорларини бажариш учун бутун кучимиз, тажрибамиз ва билимимизни сарфлаймиз, деб жонажон партиямизни ишонтирамиз.

Ушбу социалистик мажбурият «Андижангидрострой» қурилиш бошқармаси партия-хўжалик активининг йиғилишида муҳокама этилиб, қабул қилинган.

ЖИЗЗАХ ПАХТА ЗАВОДИ КОЛЛЕКТИВИНИНГ 1975 ЙИЛГИ

СОЦИАЛИСТИК МАЖБУРИЯТЛАРИ

Жиззах пахта заводининг ишчилари, инженер-техник ходимлари ва хизматчилари КПСС XXIV съезди қарорларини амалга ошира бориб, социалистик мусобақани кенг авж олдириш асосида 1974 йилги планни муваффақиятли бажардилар. Топшириқдан ташқари 1265 минг сўмлик маҳсулот реализация қилинди. Меҳнат унумдорлиги 3,1 процент ошди.

Завод коллективи КПСС Марказий Комитетининг партияга, совет халқига Мурожаатини ғоят баланд руҳ билан кутиб олиб, ўз зиммасига қуйидаги социалистик мажбуриятни қабул қилади:

— ишлаб чиқариш ҳажми юзасидан беш йиллик топшириғини муддатидан аввал, 15 декабрда, шу йил планини 26 декабрда бажарамиз;

— 1975 йилги давлат топшириғидан ташқари муқобил планни ҳисобга олган ҳолда қўшимча суратда 1,7 миллион сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарамиз ва реализация қиламиз;

— меҳнат унумдорлиги топшириғини 0,5 процент ошириб адо этамиз, пландан ташқари 50 минг сўм миқдорида фойда оламиз;

— 60 тонна миқдорида хом ашё, 70 минг киловатт-соат электр энергияни тежаб қолишни таъминлаймиз;

— технология жараёнини такомиллаштириш ва янги техникани жорий этиш асосида ГОСТ нормалари доирасида ва устамаси билан 65 процент тола, 90 процент линт ишлаб чиқаришга эришамиз;

— 2 минг сўм иқтисодий самара келтирадиган 8 та рационализаторлик таклифини ишлаб чиқаришга жорий этишга эришамиз;

— 20 нафар юқори малакали ишчи тайёрлаймиз. 1974 йилги ҳосилни қайта ишлашни ўз вақтида тугаллаш мақсадида мавжуд қувватлардан тўла фойдаланишни таъминлаймиз;

— 1975 йилда янги техникани жорий этиш планида кўзда тутилган барча тадбирларнинг муддатидан олдин бажарилишини таъминлаймиз;

— 200 квадрат метр уй-жой майдонини фойдаланишга топширамиз, 150 ўринли пионер лагерини қура бошлаймиз.

Коллектив ички резервлардан тўлиқ фойдаланиш, заводдаги барча меҳнаткашларнинг социалистик мусобақада иштирок этишига эришиб, ҳар бир ишчининг шахсий планини тўла ва ошириб бажариши учун ҳамма чораларни кўради.

Ушбу социалистик мажбурият Жиззах пахта заводи ишчилари, инженер-техник ходимлари ва хизматчиларининг йиғилишларида муҳокама этилиб, қабул қилинган.

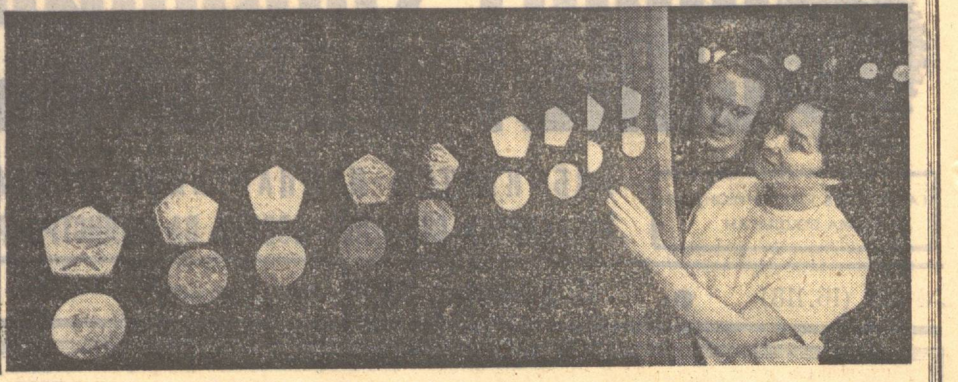

«МИНГЛАР ШАРТНОМАСИ» АМАЛДА

ҚАРДОШ ТЎҚИМАЧИЛАР АҲДИ

[illegible]

...риш тадбирларини кўриб, ишлаб чиқаришда қувончли натижаларга эришмоқда. У кейинги вақтда ўзи ишлаб чиқараётган маҳсулотларга шахсий тамғасини босиш ҳуқуқини қўлга киритди. Бу, ишчига билдирилган катта ишонч. Энди Л. Цветкова тўқиб чиқараётган газламалар техника назорати бўлими вакилининг кўригисиз қабул қилиб олинмоқда. Бундай ишчилар мовут газлама тўқувчилар орасида кундан-кунга кўпайиб боряпти.

[illegible] ...мутахассисларни тадқиқотларини жорий этиш, меҳнатни илмий асосда ташкил қилиш муҳим роль ўйнайди.

Суратларда: корхонанинг ёш йигирувчиси Л. Цветкова, коллекциялар устахонасининг бригадири Л. Жаркова ва инженер А. Богатова ўртоқлар. Пастдаги суратда корхонанинг тўқувчилик цехи.

А. Овчинников фотолари. (ТАСС).

ЭЛГА ХИЗМАТ — БОШ МАСАЛА

ГАЗЕТХОНЛАР ИЛТИМОСИГА КЎРА

КПСС XXIV съезди ва партия Марказий Комитети декабрь Пленумида халқ хўжалигининг турли соҳалари каби коммунал-маиший хизматни ҳам жадал ривожлантириш зарурлиги алоҳида уқтирилган. Коммунал маиший объектлар қурилишини кенг кўламда давом эттириш тадбирлари белгиланганлиги коммунал хўжалиги ходимлари зиммасига масъулиятли вазифалар юклайди.

Бу соҳада қилинаётган ишлар ва келгусидаги режаларни Ўзбекистон ССР коммунал хўжалик министри А. М. Илюхин қуйидагича шарҳлаб берди.

Коммунал хўжалик корхоналари ходимлари КПСС XXIV съезди қарорларини зўр ғайрат билан татбиқ эта бориб, зиммаларидаги юксак масъулиятни тўла ҳис қилган ҳолда яхши натижаларга эришдилар. Тўрт йиллик план топшириқлари муддатидан илгари бажарилганлиги аҳолининг бу соҳага бўлган талаб-эҳтиёжлари маълум даражада қондирилганидан далолат беради. Жумладан, капитал маблағларни ўзлаштириш плани 102 процент, қурилиш-монтаж ишлари плани эса 106 процент қилиб адо этилди. Аҳолига коммунал-маиший хизмат кўрсатиш топшириқлари ҳам анча ошириб бажарилди. Район марказлари ва шаҳарларни водопроводлаштириш, канализациялаш ва кўкаламзорлаштириш ишлари кенг кўламда олиб бориляпти. Меҳнаткашларга кўзда тутилганидан 950 минг сўм кўп коммунал-маиший хизмат кўрсатилди. Албатта, бу катта рақамларни ҳаракатга келтирувчи ишчи-хизматчилар, қурувчилар, инженер-техник ходимлар тўғрисида гапирмасдан бўлмайди. Яқинда коллективимиз илғорларидан катта бир группасига Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фармони билан «Республикада хизмат кўрсатган бинокор» деган юксак унвон берилди ва фахрий ёрлиқлар топширилди. Улар орасида 45-Орджоникидзе ремонт-қурилиш бошқармасининг дурадгори Турғун Йўлдошев, Қорақалпоғистон АССР «Зеленстрой» ремонт-қурилиш участкасининг ишчиси Кеулимжай Иброҳимов, 36-Жиззах ремонт-қурилиш участкасининг сувоқчиси Асад Инатов, «Узводоканал» трестига қарашли Гулистон шаҳар водопроводининг электр-пайвандчиси Леонид Старигин ва бошқалар бор. Улар меҳнатни илмий асосда ташкил этиш йўли билан иқтисодий тежамкорликка, юксак меҳнат унумдорлигига эришиш мумкинлигини исбот қилдилар.

Бу ютуқларимизнинг боиси нимада? Аввало, механизациялаш, кадрлар билан ҳамжиҳат ишлаш, уларга меҳрибонлик ва ғамхўрлик кўрсатиш, социалистик мусобақани намунали ташкил этиш ишимизнинг мезони бўлди. Бир-бирлари билан мусобақалашаётган Тошкент — Бухоро, Фарғона — Самарқанд, Жиззах — Сирдарё, ҚҚАССР — Хоразм ва бошқа область коммунал хўжалик бошқармалари ходимлари асосий эътиборни аҳолига коммунал хизмат кўрсатишни янада яхшилашга қаратмоқдалар.

КПСС Марказий Комитетининг партияга, совет халқига Мурожаатида меҳнат унумдорлигини янада ошириш, социалистик хўжалик юритишнинг таркибий қисми — иқтисод ва тежамкорликка қатъий амал қилиш каби вазифалар қўйилган. Министрлигимиз корхоналари ва муассасалари илғор тажрибалардан оқилона фойдаланиб, 60 минг киловатт-соат электр энергия, 100 тонна цемент, 200 куб метр қурилиш материалларини тежаб қолиш мажбуриятини олдилар.

Бизнинг барча ишларимизда партия, касаба союз ва комсомол ташкилотларининг катта ҳиссалари бор. Меҳнатда ўрнак кўрсатаётганларнинг асосий қисми КПСС ва ВЛКСМ аъзоларидир. Коммунал-маиший хизмат кўрсатишнинг моддий-техника базасини янада мустаҳкамлаш, меҳнатни илмий асосда ташкил этишга катта эътибор берилмоқда. Ёшларда меҳнатга коммунистик муносабатда бўлиш хислатларини тарбиялашга зўр бериляпти.

Кадрлар — келажагимиз. Уларнинг малакасини ошириш, ўз касбларининг устаси қилиб тарбиялаш муҳим масаладир. Бу йил мингдан ортиқ киши кўп касблилар сафига қўшилади, 200 дан ортиқ киши иқтисодий билимини оширади, 5 мингдан зиёд ишчи эса малака ошириш курсларида таълим олади.

Ҳаммом-кир ювиш пунктлари хизматчилари аҳолига намунали хизмат кўрсатишга интилмоқдалар. Шунга қарамасдан, бу борада ҳали амалга ошириладиган бир қанча вазифалар турибди. Ҳаммом-кир ювиш пунктларини янада кўпайтиришимиз керак. Ремонттапаб биноларни ҳар йили ёз ойларидаёқ тўла капитал ва жорий ремонтдан чиқариш режалаштирилади. Аммо, бу иш қишгача чўзилиб кетади. Якунловчи йилда водопроводлаштиришга ҳам катта эътибор берилади. 145 километр масофага янги қувурлар ётқизиш, 75 та рационализаторлик таклифларини ишлаб чиқаришга жорий этиш билан 100 минг сўм соф фойда олиш кўзда тутилади. Газ билан ишлайдиган 6 та иситиш қозони автоматлаштирилади, 16 та иситиш қозони капитал ремонт қилинади. Кам қувват билан ишлайдиган 3 та иситиш қозонини алмаштириш, ўнлаб иситиш қозонларини реконструкция қилиш, 5 километрлик иссиқлик берувчи линияларни ишга тушириш, ҳаммом-кир ювиш пунктларида аҳолига пландан ташқари 36 минг сўмлик коммунал хизмат кўрсатиш мўлжалланяпти. Андижон, Фарғона ва Термиздаги коммунал хизмат кўрсатиш бошқармаларининг янги базалари вужудга келтирилади. Уларда аҳолига коммунал хизмат кўрсатиш маданияти оширилади.

Лекин қилаётган ишларимизда камчиликлар ечилмай турган масалалар, муаммолар ҳам йўқ эмас. Жуда кўп жойларда аҳоли пунктларининг ва атроф муҳитнинг санитария ҳолати яхшиланганн йўқ.

Йирик комбинатлар, саноат корхоналари раҳбарлари чиқит сувларини тозалаш, чанг-тўзонни тўсиб қоладиган установкалар қуриш ва мавжудларини реконструкция қилиш ишларига етарли эътибор бермаётирлар. Автотранспорт газлари билан ҳавонинг булғанишини олдини олиш бу ишга мутасадди министрликлар билан ҳамкорликда амалга ошириладиган вазифаларимиздан бирндир. Умуман, атроф-теваракдаги муҳитни соғломлаштириш бундан буёнги ишимизда муҳим масала бўлиб қолади.

Вазифа — якунловчи йилда аҳолига коммунал хизмат кўрсатиш даражасини янада яхшилашдан иборатдир. Республика Коммунал хўжалик министрлиги ва унинг жойлардаги бошқармалари коллективлари коммунистик қурилишнинг улкан вазифаларини бажаришда янада активроқ қатнашадилар.

СОВЕТЛАР МАМЛАКАТИДА

ИККИ МИЛЛИОНИНЧИ

Киев шаҳридаги «Маяк» заводида икки миллионинчи магнитофон ишлаб чиқарилди. Магнитофоннинг сўнгги модели «Маяк-202» бўлиб, у уч тезликка эгадир.

Корхона коллективи ана шундай қулай ва сифатли магнитофонларни ишлаб чиқариш, уларнинг қувватини ошириш учун доимо курашмоқда. Корхонада тўққизинчи беш йилликнинг дастлабки йилидан то шу кунгача ишлаб чиқарилган маҳсулотлар аввалги 20 йил давомида ишлаб чиқарилган маҳсулотлардан ҳам ортиб кетди.

Бу йил савдо шохобчаларига 250 минг Киев магнитофонлари жўнатилади.

ҚУРИЛИШ ШАҲАРЧАСИ

Арманистондаги Артик шаҳрини қурилиш шаҳарчаси, деб аташади. Бу ерда яна бир туф қазиб олинадиган ўн иккинчи карьер ишга туширилди. Янги карьер бир йилда 120 минг кубометр туф етказиб бериш қувватига эга. Янги карьерда бир йилда тайёрланадиган рангли тошлар 900 та бинони пардозлаш учун кифоя қилади.

«Артиктуф» комбинати Арманистондаги энг илғор корхоналардан ҳисобланиб, у ўзининг жуда кўп маҳсулотларини мамлакатнинг бошқа томонларига ҳам жўнатиб турибди. Комбинат коллективи йиллик планни муддатидан илгари бажариб, қурилиш майдонларига 500 минг кубометр туф етказиб беришга қарор қилди. Бундай катта ҳажмдаги қурилиш маҳсулотларини ишлаб чиқариш комбинатни техника жиҳатдан қайта қуроллантириш туфайли эришилмоқда. Ҳозирги кунда комбинатнинг 70 процентдан ортиқ тош ишловчилари ўз шахсий беш йилликларини бажаришга эришдилар.

БЕШ ЙИЛЛИКНИ БАЖАРГАНЛАР

МУСОБАҚА ПЕШҚАДАМЛАРИ

Тошкентдаги тепловоз-вагон-ремонт заводи ғилдирак цехининг Василий Сиротин бошчилигидаги етти кишидан иборат слесарлар бригадаси аъзолари номини ҳамма ҳурмат ва эҳтиром билан тилга олади.

КПСС XXIV съезди номли бу бригада аъзолари тўққизинчи беш йиллик планларини муддатидан илгари—тўрт йилда бажариш ташаббускори бўлиб майдонга чиққан эдилар. Уларнинг бу ташаббуси кенг қўллаб-қувватланди. Олинган социалистик мажбуриятларни муддатидан илгари бажариш учун мусобақа барча цехларда авж олдириб юборилди.

Бригадага беш йиллик давомида 60 мингта подшипникни ремонт қилиш вазифаси топширилган эди. Бригада аъзолари ўзаро социалистик мусобақани қизитиб, мавжуд имкониятлар ва ички резервларни қидириб топиб ишга солишди. Меҳнат унумдорлигини ошириб боришди. Самарали меҳнат ўз натижасини кўрсатди. Ишчилар уч йилу саккиз ойда социалистик мажбуриятларини ошириб адо этдилар. 62 минг 137 та подшипникни ремонт қилиб бердилар. Қўлга киритилган меҳнат ғалабалари тўғрисида Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Министрлар Советига рапорт бердилар. Пландан ташқари 20 мингта подшипникни аъло сифат билан ремонт қилиб беришга қарор қилдилар.

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитети ва республика ҳукумати бригада аъзоларини эришган меҳнат зафарлари билан табриклаб, янги мажбуриятларни бажаришларида уларга катта муваффақиятлар тиладилар.

Табрик бригада аъзоларини янги меҳнат ғалабалари сари отлантирди. Бригада аъзоларидан коммунист У. Ҳусанбоев, Г. Фозилов, Г. Гребенюк ва бошқалар смена топшириқларини 180—200 процентга етказиб бажара бошладилар. Натижада белгиловчи йилда пландан ташқари 6 мингта подшипникни ремонтдан чиқариб, рекорд кўрсаткичларни қўлга киритдилар.

Василий Сиротин бригадаси тўққизинчи беш йилликнинг якунловчи йилида янада юксак марраларни кўзламоқда. Бригада аъзолари меҳнат ресурсларидан тўла фойдаланиш, материалларни тежаб сарфлаш, ёрдамчи ишларга сарф қилинадиган вақтни камайтириш ҳисобига маҳсулот таннархини етти процентга камайтириш, сифат кўрсаткичларини янада яхшилашга эришиш, фашистлар Германияси устидан қозонилган ғалабанинг 30 йиллиги кунигача пландан ташқари 13 мингта подшипникни ремонт қилиб бериш мажбуриятини олишган.

Бригада социалистик мажбуриятни тўла бажариш учун бир сменада 58 та подшипникни ремонтдан чиқариши керак. Ишчилар эса бир ойда 1300 — 1400 донага етказиб подшипник ремонт қилиб бермоқдалар. Улар ишлаб чиқариш кўрсаткичларининг натижаларига қараб, илгари олинган социалистик мажбуриятдаги 20 минг ўрнига 23 мингта подшипникни ремонт қилиб беришга қарор қилдилар.

Бригадада иш вақтидан унумли фойдаланишга катта эътибор берилмоқда. Сменага ишга келган бригаданинг ҳар бир аъзоси қандай ишни бажаришини олдиндан билади. Бир минут вақтни ҳам бекорга кетказмай ишга тушади.

Меҳнат интизомига қатъий риоя қилиш, ишнинг пухта ташкил этилганлиги туфайли бригада ҳамиша муваффақият қозонмоқда.

Ж. МАҲМУДОВ,
«Совет Ўзбекистони»нинг штатсиз мухбири.

ПАРЛАМЕНТЛАР ЎРТАСИДАГИ АЛОҚАЛАР КЕНГАЙМОҚДА

СССР Олий Советининг барча мамлакатлар парламентлари ўртасида бевосита алоқа ўрнатиш тўғрисидаги декларациясининг 20 йиллиги муносабати билан ТАСС мухбири СССР Олий Советн Миллатлар Советинг раиси В. П. Рубенга мурожаат қилиб, СССРдаги давлат ҳокимияти олий органининг халқаро фаолияти тўғрисида газетхонларга сўзлаб беришни илтимос қилди.

— Олий Советнинг халқаро майдондаги бутун фаолияти, — деди В. П. Рубен, — КПСС-нинг XXIV съездида қабул қилинган Тинчлик программасини амалга оширишга қаратилган. Олий Совет бошқа мамлакатларнинг парламентлари билан алоқаларни ривожлантирар экан, давлатларнинг қонун чиқарувчи олий органлари зиммасига тинчлик тақдири учун алоҳида масъулият юклангаилигига асосланади. Парламентлар уруш ва тинчлик масалалари юзасидан қонун ҳужжатларини қабул қиладилар. Шу сабабли СССР Олий Совети 1955 йил 9 февралда декларация қабул қилди. Олий Совет ушбу декларацияда барча халқлар ва барча парламентларга мурожаат қилиб, уларни парламентлар ўртасидаги алоқаларни кенгайтиришга ва тинчлик учун биргаликда кураш олиб боришга даъват этди.

В. П. Рубен декларация қандай амалга оширилаётганлиги тўғрисида гапириб, қуйидагиларни маълум қилди: 1970—1974 йиллар мобайнидагина СССР Олий Советининг таклифига биноан 41 мамлакатнинг парламент делегацияси Совет Иттифоқида бўлди. Айни вақтда совет парламент аъзолари 43 давлатга сафар қилди. Тўққизинчи чақириқ Олий Совет сайловидан (1974 йил июнь) кейинги даврда Покистон, Туркия, Германия Демократик Республикаси парламентларининг аъзолари СССРга келишди. Совет парламент делегациялари эса Чехословакия, Германия Федератив Республикаси, Франция, Индонезия, Аргентинага боришди. Анашу визитлар давомида иқтисодий ҳамкорликни ривожлантириш, маданий алоқа масалалари, шунингдек энг муҳим халқаро проблемалар муҳокама қилинди.

В. П. Рубен сўзини давом эттириб, бундай деди: Совет Иттифоқида парламентлараро иттифоқнинг парламент группаси ташкил этилди. Бу группанинг турли мамлакатлар билан алоқаларни ривожлантириш масалалари билан шуғулланувчи ўнта секцияси бор. Турли давлатларнинг парламентлари ўртасидаги алоқа ва ҳамжиҳатликни кенгайтиришга бутун чоралар билан ёрдам бериш — секцияларнинг вазифасидир.

СССР Олий Советн палаталари ташқи ишлар комиссиялари ҳам парламентлар ўртасидаги алоқаларни ривожлантириш соҳасида кўп иш қилмоқда. Бу комиссияларнинг вазифалари—ташқи сиёсат масалаларига доир турли қонун лойиҳаларини, ратификация қилиш ёки денонсация қилиш учун тақдим этилган шартномаларни, СССРнинг бошқа давлатлар билан тузилган битимлари ва конвенцияларини дастлаб қараб чиқишдан ташқари, бошқа мамлакатлар парламентларининг ташқи ишлар комиссиялари билан алоқа ўрнатиш ва бу алоқаларни қўллаб-қувватлашдан ҳам иборат.

СССР Олий Совети, деди В. П. Рубен, декларациянинг 20 йиллигини нишонлаб, бутун дунёда тинчликни мустаҳкамлашга қаратилган ишларни бундан буён ҳам кучайтириш учун бутун куч-ғайратини сарф қилади.

«МУХБИР»—«КОРРЕСПОНДЕНТ»

Журналнинг биринчи сони босмадан чиқди. Журнал «Бурч ва ташаббус» бош мақоласи билан очилади. Буюк Ғалабанинг 30 йиллиги олдидан журналда майор Н. Махнонинг «Дилингда жасорат бўлсин» сарлавҳали мақоласи эълон қилинган.

Журналнинг «Тажриба. Ташаббус» рубрикаси остида эълон қилинган бир қатор материалларида маҳаллий газета редакцияларининг изланишларига катта ўрин берилган. «Маҳорат лабораторияси» рубрикаси остида эълон қилинган мақолада атоқли ёзувчимиз Ойбек ижодий лабораторияси таҳлил қилинади. Филология фанлари кандидати Н. Саъдуллаевнинг «Публицистикадан йирик бадиий асарга» мақоласида Ойбек очерклари чуқур таҳлил қилиб берилган. Шунингдек, «Мунозара минбари», «Лекторий», «Телевидение, Радио» «Журналист ўзи ҳақида» сингари бир қатор рубрикалар остида қизиқарли материаллар эълон қилинган.

Журнал ҳар галгидек, фоторепортажлар, рангли суратлар билан безатилган.

БАХТНИ ЧЎЛДА ТОПГАНЛАР

Мажлис бир-икки соатга чўзилиб кетди. Унинг қатнашчилари ташқарига чиқишганида оппоқ либосга бурканган чўл осмонида изғирин аралаш қор ёғарди. Бу — сув, пахта ва ғалла демакдир. Чўлқуварлар буни яхши билганликлари учун мийиғларида кулиб хурсанд бўлиб қўйишди. Бугунги мажлисда айрим бригада бошлиқлари ва бўлим бошқарувчилари ўзгартирилди. Абдураззоқ Ҳақбердиев ҳам олтинчи бўлимга бошқарувчи этиб тайинланди.

— Менга нисбатан катта ишонч билдирилди. Буни оқлаш қўлимдан келармикан, — дея хаёлдан ўтказди у.

Саккиз-тўққиз йилдан буён совхоз ишлаб чиқаришига бош-қош бўлиб юрган йигит ўзининг талабчанлиги, ташкилотчилиги билан ҳаммага танилиб қолган эди. Мажлисда сўзга чиқиб гапирган Очил Бобобеков, Карим Азизов унинг бу хусусиятларини таъкидлашди. Ўтган йиллар мобайнида хўжалик ишларини бошқарган, топшириқларни бажариш учун коллективни сидқидилдан сафарбар эта олган. Шу боисдан янги вазифани ҳам бажариш қўлидан бемалол келади, — дейишди бошқа сўзга чиққанлар ҳам.

Пахтачиликни ривожлантиришга бўлган иштиёқ уни дала томон етаклади. Қалб амри билан чўл ўзлаштиришга келган йигит юрак сўзларини битиб совхоз маъмуриятига ариза берди. Унинг орзулари ушалди. Машина бошқаришни билади, шу сабабли бемалол тракторни ҳам ҳайдаш қўлидан келади. Лекин... У ана шу лекин билан мулоҳазасини айтгани эрталаб совхоз директори Мурод Мирзаевнинг ҳузурига кирди. Улуғ Ватан урушининг қатнашчиси бўлган бу киши бир қанча орден ва медалларнинг кавалери қўлидаги қоғозларни нари суриб қўйди-да:

— Сиздаги сифатларни билиб қадрлаймиз. Сизда ҳам ёшларга ўхшаш ташаббус, куч-қувват ва билим бор, ҳар қандай ишни уддалаш қўлингиздан келади. Керак бўлиб қолса ёрдам берамиз. Раҳбарлик лавозимларига ишни кўзини билган сиздай кадрларни кўтармай туриб пахтачиликни ривожлантира олмаймиз, — деди у қатъий...

Дўстлик районидаги 15-а совхози ташкил этилганига учинчи йил бўляпти. Совхознинг ҳамма бўлимлари берилган планни ошиғи билан бажариб келади. Олтинчи бўлим пахтакорлари эса планларини ўтган йили адо эта олмадилар. Абдураззоқ Ҳақбердиев эса ана шу бўлимга бошқарувчи этиб тайинланди. 590 гектар ер ва шунга яраша ишчи кучи, техника ажратилди. Ерларнинг ҳаммаси кузда сифатли шудгор қилиб қўйилган. Ажратилган техника ва пахта териш машиналарининг барчаси ремонтдан чиқарилган, мавсумга тахт. Янги бўлим бошқарувчиси тажрибали мутахассисларнинг ҳаммасини тўплаб маслаҳатлашди. Ўтган йилги доғни ювиш ва якунловчи йилда ҳосилдорликни қай усулда ошириш юзасидан фикр олишилди. Мулоҳаза ва таклифлар ўртага ташланди. Ҳар бир қарич ердан, техника, ўғит ва сувдан унумли фойдаланиш кераклиги тўғрисида қатъий бир қарорга келинди.

КПСС Марказий Комитетининг партияга, совет халқига Мурожаатидан руҳланган чўлқуварлар 590 гектар ернинг ҳар гектаридан пландаги ўн центнер ўрнига 25 центнердан ҳосил кўтарамиз, деб ўз зиммаларига юксак мажбурият қабул қилдилар. Азизқул Ҳақбердиев, Жапарбой Азизов, Номоз Олланазаров, Эгамберди Бекбўтаевлар ҳам янгидан бригада бошлиқлари этиб тайинланишган. Бўлимнинг бош агрономи Қўлдош Файзиддинов уларга пахтачиликда орттирган бой тажрибаларини кунт билан ўргатаётир.

Бўлимнинг ёш заршунослари чўл бағрида қимматли дурдона етиштираётган совхоз аҳлининг бу йилги 8 минг тонналик катта хирмонига ўзларининг муносиб улушларини қўшиш иштиёқида ҳозирданоқ амалий ишга киришдилар. Бахтини чўлда топганларнинг ишига ривож тилаймиз.

Т. УНАБОЕВ,
«Совет Ўзбекистони» махсус мухбири.

Суратда: Дўстлик районидаги Ғафур Ғулом номли совхознинг бўлим бошқарувчиси (чапдан) А. Ҳақбердиев ва бригадирлар Т. Рўзиқулов билан Ш. Азизовларни кўриб турибсиз.

И. Чернов фотоси.

МЕВА ВА УЗУМ МЎЛ-КЎЛЛИГИНИ КЎЗЛАБ

Мевали дарахтлар ҳозир ноз уйқуда. Шундай экан, улар уйқудан уйғонгунча боғбонларнинг ташвиши йўқ деб ўйлаш хато. Қиш фаслида ҳам боғлар ва токзорларда қилинадиган зарур ишлар кўп, ҳосилнинг мўл, юқори сифатли бўлиши ана шу ишларнинг ўз вақтида бажарилишига боғлиқ. Республикамиз бўйича мева ва узумдан юқори ҳосил етиштириш ҳақида қабул қилинган юксак социалистик мажбуриятларнинг бажарилишига ҳам шу йўл билан мустаҳкам замин яратамиз.

Ўтган йили сув камчил бўлиши оқибатида қатор районларда боғлар ва токзорлар етарли даражада суғорилмади. Кузда эса ёғингарчиликлар кам бўлди. Шу сабабли бу йил юқори ҳосил олиш учун боғлар ва токзорларда запас суғориш ўтказиш керак.

Қондириб суғориш мевали дарахтларнинг тезроқ ўсиши, ривожланиши, гуллашига олиб келади, меваларини салмоқдор қилади. Ҳамма майдонлар бир меъёрда намлатилганда тупроқ қатламидаги зараркунандалар қирилади, қолган-қутган зарарли химикатлар ювилиб кетади. Шўрхок ерларда бир вақтнинг ўзида шўр ҳам ювилади. Ёз ойларида сув етишмайдиган шартли суғориладиган ерлар, тоғ ва тоғбағри районлари, қумлоқ жойлардаги боғлар ва токзорларда запас суғориш ўтказиш айниқса фойдалидир.

Запас суғориш ўтказиш февраль ойида тугалланиши керак. Тупроқ шароитини ҳисобга олиб, ҳар гектар ерга 1200 куб метрдан 1500 куб метргача сув тараш мумкин. Тупроқ қатлами 100-150 сантиметргача намланишини таъминлаш керак. Мевали дарахтлар ва токзорлар қатор оралиғида намни сақлаб қолиш учун ер етилиши билан культивация ўтказилади.

Мевали дарахтлар, айниқса уларнинг данакли навларида ширалар ҳаракатини секинлатиш, куртакларнинг тез уйғониши ва гуллашини кечиктириш учун февраль ойида дарахтларни оҳак суви билан чанглатиш керак. Илдизларни чиритиб қуймаслик учун дарахтларнинг танаси ва ҳосил шохларини оқлаш керак. Оқлашни қуюқроқ тарзда ўтказиш маъқулдир. Бунда суюқликнинг учдан икки қисмини оҳак ва бир қисмини тупроқ ташкил қилади.

Мевали боғларда ўтказиладиган муҳим агрономия тадбирларидан бири мевали шохларни тўғри кесиш, ёш ниҳолларга яхши шакл бериш бўлиб, ҳосилдорликнинг ошиши, маҳсулот сифатининг юқори бўлиши, дарахтларнинг узоқ умр кўриши кўп жиҳатдан шунга боғлиқдир. Шу сабабли бу ишларни бажаришни фақат тажрибали кишиларга топшириш керак. Мевали дарахтлар куртаклай бошлагунга қадар қуруқ, синган, касалликка чалинган шохларни кесиб ташлаш, шунингдек, ҳаддан ташқари қалинлашиб, бир-бирига ҳалақит бераётган шохларни ҳам олиб ташлаш керак.

Токларни кесиш куртаклар бўртиб чиққунга қадар тугалланиши зарур.

Кўпчилик хўжаликларда мевали дарахтлар ва токлар сийраклашиб қолиши натижасида боғдорчилик ва узумдан олинадиган ҳосил паст бўляпти, иқтисодий самарадорлик талабга жавоб бермаяпти. Шу сабабли боғлар ва токзорларга қўшимча дарахт ва ток кўчатлари ўтқазиб бориб, бунда мева ва узумнинг сортини алоҳида ҳисобга олиш тавсия этилади, токи кейинчалик боғлар ва токзорларни парвариш қилиш, айниқса ҳосилни йиғиб-териб олишда ноқулайликлар туғилмасин.

Тупроқ қатламига ўғитлар солиш ва ишлов бериш ҳам катта аҳамиятга эга. Агар мевали боғларга кузда ўғит солинмаган бўлса, баҳорда ҳар гектар ер ҳисобига таъсир қиладиган 60 килограмм соф азот, 60 килограмм фосфор ва 15-30 килограмм калий солиш тавсия этилади. Ҳосил бераётган токзорларнинг ҳар гектарига эса 120 килограмм азот, 90 килограмм фосфор, 30 килограмм калий солиш мумкин. Янги токзорларга ана шу норманинг 50 проценти миқдорида ўғит солиш керак.

Ўғитлар эрта баҳорда ўсимликлар куртаклашига қадар солиниши лозим. Мева берадиган боғларда ўғитни 40 сантиметр, узум берадиган токзорларда 50-60 сантиметр чуқурликка солиш яхши самара беради. Бу усул ерда намни сақлаш билан ҳосилдорликни 20-40 процент оширади.

Зараркунандалар боғлар ва токзорларга катта зарар етказади, ҳосилдорликни пасайтиради, сортни бузади, мевалар ва узумнинг ўзлик хусусиятини йўқотади. Натижада иқтисодий самарадорлик кутилганча бўлмайди. Зараркунандалар ва касалликларни йўқотиш учун зарарланган, касалликка чалинган ва қуриган шохларни кесиб, куйдириб ташлаш керак. Данакли мева боғларида ўсимлик куртак ёзгунга қадар, яъни эрта баҳорда ўсимликларни мутахассисларнинг маслаҳати билан турли дорилар ёрдамида чанглатиш керак. Катта майдонлардаги ўсимликларни чанглатиш учун «ОВХ-14» чанглатгич аппаратларидан фойдаланиш мумкин.

Турли доғлар ва калмарази учраган данакли мева боғларини уч процентли бордоский суюқлиги билан дорилаш мумкин.

Колхозлар ва совхозлар олдида боғлар ва токзорларни янада кенгайтиришдек шарафли вазифалар турибди. Ерни кўчат ўтқазишга вақтида тайёрлаш ва кўчатни энг яхши агротехника муддатида ўтқазиш ёш ниҳолларнинг тез ва соғлом ўсиши, тезроқ мевага кириши, дарахтларнинг узоқ яшаши, юқори ҳосил беришини таъминлайди.

Кўчатлар олдиндан яхши тайёрланиб қўйилган катта майдонларга ўтқазилиши керак, бу билан боғлар ва токзорларни механизмлар ёрдамида ишлашга қулай шароит яратилади. Кўчат ўтқазиш учун қишнинг илиқ кунлари ва эрта баҳор фаслидан самарали фойдаланиш керак. Ерда нам етарли бўлса, ўтқазилган ёш кўчатлар бехато кўклайди.

Бундан ташқари ирригация тармоқлари тозаланиши, қишлоқ хўжалик техникаси ремонт қилиб қўйилиши, етарли миқдорда ўғитлар жамғарилиши, заҳарли химикатлар келтириб қўйилиши, ниҳоят, колхозчилар ва совхозларнинг ишчилари боғбонлик ва соҳибкорлик касбига ўргатилиши керак.

Боғлар ва токзорларда агротехниканинг қишки ва баҳорги тадбирларининг ўз вақтида, сифатли ўтказилиши боғлар ва токзорларда мева ва узумдан юқори ҳосил олишнинг гаровидир.

М. МИРЗАЕВ,
Академик Р. Р. Шредер номидаги Ленин орденли боғдорчилик, узумчилик ва виночилик илмий тадқиқот институтининг директори, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони.

Ю. ЖАВАКЯНЦ,
сектор мудири, қишлоқ хўжалик фанлари кандидати.

Планетамизда

ДАВЛАТ НАЗОРАТИ ОСТИДА

АДДИС-АБЕБА. (ТАСС). Эфиопиянинг муваққат ҳарбий ҳукумати экономика масалалари юзасидан программ декларация эълон қилди. Бу декларация мамлакат экономикаси ва унинг табиий бойликлари устидан давлат назорати жорий этилишини, шунингдек оғир ва енгил саноатнинг асосий тармоқларини, нефть ва табиий газ чиқариш, электр қуввати ҳосил қилиш, сув ва газ билан таъминлаш, темир йўл, ҳаво ва денгиз транспорти, радио ва телевидение ҳамда алоқа воситаларини давлат ихтиёрига олишни назарда тутади.

Мамлакат экономикаси ва унинг табиий бойликлари устидан давлат назорати ўрнатилиши, дейилади ҳукуматнинг программ декларациясида, Эфиопияда капитализмнинг доимий иллатлари бўлган кризис ва ишсизликни абадий тугатишга имкон беради. Бундай назорат, деб таъкидланади декларацияда, ҳукуматга самарали планлаштиришни амалга оширишга, унинг барча табиий ресурсларини ва кишиларини қолоқ Эфиопияни гуллаб-яшнаётган замонавий давлатга айлантириш учун сафарбар қилишга имкон беради.

ЕТТИ ЯРИМ МИЛЛИОН ИШСИЗ

ВАШИНГТОН. (ТАСС). Қўшма Штатларда ишсизлик миллий фалокат тусини олмоқда. Меҳнат министрлигининг хабар беришича, шу йил январь ойининг охиригача ишдан бўшатиб юборилган америкаликлар сони мамлакатдаги барча меҳнатга яроқли аҳолининг 8,2 процентига етди. Бу эса, ялпи фароғат жамияти деб аталган Қўшма Штатларда ҳозирги вақтда 7,5 миллион киши иш тополмай қолганлигини билдиради.

Шимолий Ирландия. «Қонунчилик ва тартибот»ни сақлаб туриш баҳонаси билан Шимолий Ирландия шаҳарлари кўчаларида ҳарбий патруллар тинимсиз изғиб юришмоқда. Суратда: инглиз патрули Белфаст кўчасида тинтув ўтказмоқда. АП—ТАСС фотоси.

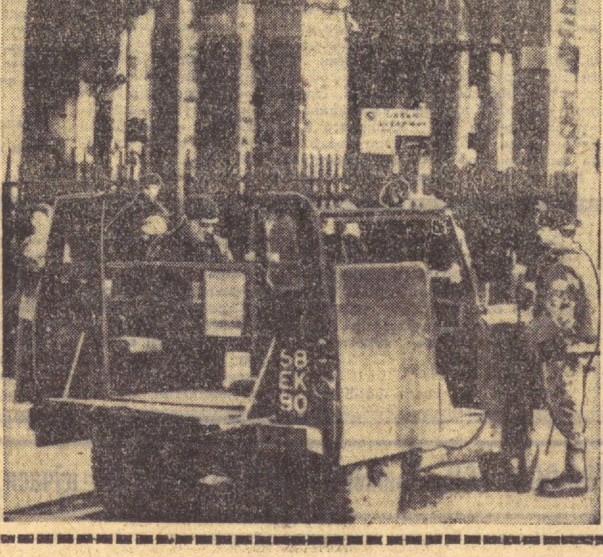

ХАЛҚАРО ОБЗОР

ЯҚИН ШАРҚ: КЕЧИКТИРИБ БЎЛМАЙДИГАН ВАЗИФА

Исроил жаҳон жамоатчилигининг норозилигини назар-писанд қилмай, Ливанга ва бошқа араб мамлакатларига қарши ҳарбий иғвогарлигини давом эттирмоқда. Тель-Авивда «уруш муқаррар эканлиги» тўғрисида кун сайин гапирилмоқда, дейиш мумкин. Урушқоқлик руҳидаги гаплар билан бир қаторда янги агрессияга зўр бериб тайёргарлик кўрилмоқда. Мамлакат ҳозирги пайтда мисли кўрилмаган иқтисодий қийинчиликларга дучор бўлганлигига қарамай, Исроил ҳукумати ҳарбий ҳаражатларни тобора кўпайтирмоқда. Бу ҳаражатлар Исроил меҳнаткашлари зиммасига жуда оғир юк бўлиб тушмоқда: ҳозирги вақтда Исроилда бюджет маблағларининг 60 процентидан кўпроғи ҳарбий мақсадларга сарф қилинмоқда! Исроил арабларнинг ерларини оккупация қилишни давом эттириб ва қўшни араб давлатларига қарши куролли иғвогарлик қилиб, Яқин Шарқдаги жуда кескин вазиятни ҳар қандай йўллар билан авж олдирмоқда.

Жаҳоннинг шу районидаги мураккаб ва жуда хатарли вазият Яқин Шарқ проблемасини ҳал этишнинг ҳамма жиҳатларини дарҳол қараб чиқишни талаб этади. КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР ташқи ишлар министри А. А. Громиконинг Миср Араб Республикасига қилган расмий дўстона визити муносабати билан эълон қилинган Совет—Миср қўшма ахборотида таъкидлаб ўтилганидек, Яқин Шарққа бағишланган Женева сулҳ конференцияси бунинг учун энг мақбул анжумандир. Вазият бу конференциянинг ишини барча манфаатдор томонларнинг, шунингдек Фаластин озодлик ташкилоти вакилларининг иштироки билан яна бошлаб юборишни талаб этади.

Яқин Шарқда ҳақиқатан ҳам мустаҳкам ва адолатли тинчлик ўрнатиш ишига катта ҳисса қўшаётган Совет Иттифоқи Яқин Шарқ проблемасини ҳал этишнинг ҳамма соҳаларида ва ҳамма босқичларида, шу жумладан Женева конференциясида тузилиши мумкин бўлган барча иш органларида иштирок қилиши лозим. Бу табиий бир ҳол.

Маълумки, Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Хавфсизлик Кенгашининг резолюциясига мувофиқ 1973 йил декабрь ойида чақирилган бу конференция Яқин Шарқ проблемасини ҳал этиш йўлидаги биринчи конкрет қадам бўлди. Аммо ўша вақтда можарони сиёсий жиҳатдан бартараф қилишга эришилмади. Миср ва Исроил қўшинларини, сўнгра Сурия ва Исроил қўшинларини бир-биридан йироқлаштириш тўғрисидаги битимгина ишлаб чиқилди. Аммо Тель-Авив сиёсатдонлари ва генераллари араб территорияларини оккупация қилишни давом эттириш ҳамда проблемани ана шу райондаги барча халқларнинг манфаатларига мос бўлиб тушадиган тарзда сиёсий жиҳатдан ҳал этишга йўл қўймаслик учун қўшинларнинг бир-биридан йироқлаштирилишидан найрэнг сифатидагина фойдаландилар.

Ҳозирги шароитда Женевадаги сулҳ конференцияси ўз ишини яна бошлаб, можарони сиёсий жиҳатдан бартараф қилиш ҳақидаги қарорни ишлаб чиқиши, Яқин Шарқ проблемасини кенг кўламда ҳал этишга эришуви зарур. Бу проблемани ҳал этганда можарога тортилган ҳамма томонларни назарда тутиш керак ва ана шу можаро вужудга келтирган барча масалаларни ҳал этиш лозим.

1967 йилда босқинчилар томонидан босиб олинган барча араб ерларини озод қилиш, Фаластин араб халқининг қонуний ҳуқуқларини, шу жумладан унинг ўз тақдирини ўзи белгилаш ва ўзининг миллий ўчоғига эга бўлиш ҳуқуқини таъминлаш, шу райондаги барча давлатлар ва халқларнинг тинч ва осойишта шароитда яшаши учун имконият яратиб бериш — Яқин Шарқда мустаҳкам тинчликка олиб борадиган бирдан-бир тўғри йўл эканлиги тамомила аёндир.

Бу районда мустаҳкам тинчлик ўрнатишни таъминлайдиган бошқа йўл йўқ. Узоққа чўзилиб кетган Яқин Шарқ можаросининг бутун тарихи буни яққол исбот қилади.

ТАНГЛИК КЕСКИНЛАШИБ БОРМОҚДА

АҚШ Президенти Ж. Форд конгрессга шу йил июль ойида бошланадиган 1976 молия йили бюджети лойиҳаси билан бирга мактубни, шунингдек мамлакатнинг иқтисодий аҳволи тўғрисидаги мактубни юборди. Ҳукуматнинг иқтисодий сиёсатини таърифлаб берган бу ҳужжатлар америкаликларнинг зўр эътиборини ўзига жалб этди. Американиклар бу ҳужжатларда авж олиб бораётган иқтисодий қийинчиликларни таъкидлабгина қолмай, балки ана шу қийинчиликларни бартараф қилишга, аҳолининг аҳволини яхшилашга қаратилган самарали тадбирлар ҳақида гап боришига ҳам умид боғлаган эдилар. Аммо оддий американиклар президентнинг мактубларида тасалли берадиган ҳеч нарсани топа олмадилар.

Матбуот янги федерал бюджетни «умидсизлик бюджети» деб атаганлиги бежиз эмас. Иқтисодий аҳвол тўғрисидаги мактубда бундай дейилган: «Экономика таназзулга юз тутди, ишсизлик беҳиҳоя баланд даражага кўтарилди, меҳнат унумдорлиги камайди, ўн йиллар мобайнида жиддий ва ғоят кескин проблема бўлиб келган инфляция экономикага зарар етказмоқда».

Саноат ишлаб чиқариши қисқариши билан бир қаторда инфляциянинг доим кучайиб бораётганлиги бутун капитализм дунёси каби Америка Қўшма Штатларини ҳам қамраб олган иқтисодий тангликка хос хусусиятдир.

Ялпи миллий маҳсулот ишлаб чиқариш қисқариб бормоқда.

Келгуси молия йилида ялпи миллий маҳсулот 3,3 процент, саноат маҳсулотининг реал ҳажми эса 5 процент камаяжагини президентнинг ўзи ҳам тан олди. Автомобиль ва қурилиш саноати каби саноатнинг асосий тармоқларида жуда катта тушкунлик рўй берди. Автомобиль ва қурилиш саноати урушдан кейинги даврда ҳеч қачон бундай оғир аҳволга дучор бўлмаган эди. Айни вақтда инфляция ҳам кучайиб, унинг суръатлари йил сайин жадаллашиб боряпти. Президент кейинги йиллар мобайнида АҚШда нарх-наво тахминан 12 процент ошганлигини ва келажакда ҳам шундай аҳвол сақланиб қолажагини эътироф қилди.

Айни вақтда Пентагоннинг эҳтиёжлари учун қилинадиган ҳаражатлар анча кўпайтирилмоқда. Бу ҳаражатлар 94 миллиард долларга етди, яъни ўтган йилдагига нисбатан 9 миллиард доллар миқдорида ортди. Ҳукумат ана шу мақсадни кўзлаб, бюджетда мисли кўрилмаган даражада дефицит рўй беришига йўл қўйилмоқда. Бу дефицит 51,9 миллиард долларни ташкил этади.

Президент инфляцияга қарши курашмоқ учун социал характердаги турли программаларни анча қисқартиришни таклиф қилади. Маориф, соғлиқни сақлаш ишларига, ишчи кучларини тайёрлашга ва шу сингариларга қилинадиган харажатлар қисқартириладди. Ишсизлар сонининг АҚШда меҳнатга қобилиятли аҳолининг 6,5 процентидан 8,1 процентига етказилиши, шунингдек истеъмолнинг тобора қисқариши ҳам шу мақсадга хизмат қилиши лозим.

Буларнинг ҳаммаси АҚШдаги ҳукмрон доиралар иқтисодий проблемаларни Америка меҳнаткашлари ҳисобига ҳал этиш учун интилаётганлигини кўрсатади.

Президентнинг экономикадаги тушкунликка ва инфляцияга қарши кураш хусусида берган маслаҳатлари янги бир нарса эмас. Бундай тадбирлар илгари ҳам кўрилган эди. Аммо улар сезиларли натижа бермади. Ишлаб чиқариш қисқариб, инфляция кучайиб борди, президентнинг ўзи «таклиф қилинаётган тадбирлар осонлик билан дарҳол қўлга киритиладиган натижаларни бермайди», деб тан олди.

Мамлакатда Ж. Форд ҳукуматининг иқтисодий программаси кескин танқид қилинди. Ҳарбий ҳаражатларни қисқартириш тобора қаттиқ талаб этилмоқда. Бундай ҳаражатларнинг кўпайтирилиши пировард натижада иқтисодий қийинчиликларни кучайтиради холос. Конгресснинг ҳаммага маълум аъзоси демократ М. Юдолл янги бюджетда «миллий ҳолатлар тамомила нотўғри белгиланган. Бу эса муҳтож американикларнинг тақдирига бефарқ қаралаётганлигини кўрсатади» деди. Вакиллар палатаси бюджет комиссиясининг раиси А. Алмэн Пентагонга ажратиб бериладиган маблағлар миқдори камайтирилсин, деб талаб қилди.

Президент Ж. Форднинг мамлакатдаги иқтисодий аҳвол тўғрисида йўллаган мактублари Қўшма Штатлар иқтисодий тангликни бошидан кечираётганлигини тасдиқлабгина қолмайди. Бу мактублар Америка халқи янада оғир аҳволга дучор бўлажагини ҳам исбот қилади.

ЯНГИ МУСТАҚИЛ ДАВЛАТ

Анголада ўтиш даври коалицион ҳукумати тузилди. Бу ҳукуматнинг вазифаси ана шу энг катта ва табиий ресурсларга энг бой собиқ Португалия мустамлакасининг тўлиқ мустақиллигини эълон қилиш учун шарт-шароит тайёрлашдан иборат. Ҳукумат составига Ангола Озодлиги халқ ҳаракати, Ангола миллий озодлик фронти, Анголанинг тўла мустақиллиги учун курашувчи миллий иттифоқ ва Португалиянинг учтадан вакили кирди. Ҳукуматга президентлик кенгаши бошчилик қилади. Бу кенгашга ҳар бир озодлик ҳаракатидан биттадан вакил киради.

Октябрь ойида мамлакатда таъсис мажлисига сайлов ўтказилади, 11 ноябрда эса қарийб беш аср давомида мустамлакачилар зулми остида бўлган Ангола суверен мустақил давлатга айланади.

Ангола халқ озодлик ҳаракатининг раиси Агостиньо Нето шу ҳаракатнинг ҳозирги босқичдаги иш программасини белгилаб, мамлакатни мустамлакачиликдан озод қилиш ишига жуда катта ҳисса қўшаётган Ангола халқининг ана шу жанговар авангарди Анголанинг тўла мустақиллигига эришиш учун, унинг социал структурасини ўзгартириш ва одамнинг одам томонидан эксплуатация қилинишини тугатиш учун курашни давом эттираверади, деди. У ички ва ташқи реакция кучлари қўпорувчилик фаолиятининг хавфи тўғрисида алоҳида огоҳлантириб ўтди. Бу кучлар мамлакатда ирқий зулм системасини сақлаб қолишга, халқаро монополиялар назорат қилиб турган табиий ресурсларнинг халқ қўлига топширилишига йўл қўймасликка уринмоқдалар.

Ўнг экстремистлар ва сепаратчилар Анголада Родезияга ўхшаш давлат тузиш, яъни мамлакатда камчиликни ташкил этувчи оқ танлилар диктатурасини ўрнатиш йўлида ўтган йиллардаги уринишлари барбод бўлганидан кейин янги маъмуриятнинг тадбирларини издан чиқариш йўлига ўтмоқдалар.

Бунда улар қуролли иғвогарликлардан ҳам тоймаяптилар. Улар февраль ойининг бошларида Луандада ирқий тўқнашув чиқардилар, бунинг натижасида бир неча киши ўлди ва ярадор бўлди. Учала озодлик ҳаракатининг қуролли отрядлари ва Португалия армиясининг бўлинмалари шаҳарда тартиб ўрнатдилар.

Анголада ўтиш даври ҳукумати тузилганлиги Португалиянинг Африкадаги собиқ мустамлакалари озод бўлиш жараёни ниҳоясига етай деб қолганлигидан далолат беради. Бу эса Африка халқларининг озодлик учун муваффақиятли кураши, шунингдек Португалиянинг ўзида фашистик режимнинг ағдариб ташланганлиги натижасидир. Бундан аввал, бултур Мозамбик ҳамда Сан-Томе ва Принсипи оролларида ўз олдига худди шундай вазифаларни қўйган ўтиш даври ҳукуматлари тузилган эди. Бу ҳукуматлар реакциянинг қаршилигини енгиб, тўла мустақиллик эълон қилиниши учун шарт-шароитларни тайёрлаш соҳасида катта иш олиб бормоқдалар.

Мозамбик халқи, деди Мозамбик экономикасини мувофиқлаштириш министри Мариу Фернандес де Граса, тинчлик ва мустақиллик шароитида мамлакат мустамлакачилик ўтмишидан мерос бўлиб қолган қийинчиликларни муваффақиятли суратда бартараф этишига аминдир.

В. ГОНЧАРОВ,
О. АНИЧКИН,
Ю. ФЕДУТИНОВ.
(ТАСС).

НОННИ ҚАДРЛАНГ!

ЭНГ ТАБАРРУК, ЭНГ АЗИЗ

Ҳар куни боғчага турна қатор болалар келишади. Ота-оналар жигаргўшаларини кун бўйи бизга ишониб, ишга хотиржам кетадилар.

Биринчи навбатда болаларнинг сифатли, ўз вақтида ва яхши овқатланишларига эътибор қиламиз. Шунинг учун ҳам боғчага биринчи бўлиб ошпазлар, ошхона ишчилари ширин уйқуларини тарк этиб, саҳарлаб етиб келишади. Нонушта тайёрлашди.

Афсуски, боғчалардаги исрофгарчиликлар кўпинча шу нонушта пайтида содир бўлмоқда. Бу нонуштага тайёрланган таомларнинг сифатсизлиги учун эмас, асло. Балки ота-оналарнинг болаларини уйда обдон тўйғазиб, кейин боғчага олиб келишлари натижасидир. Уйдан тўйиб келган бола боғчада тайёрланган таомлардан татигиси ҳам келмайди. Оқибатда ёғ суртилган кесим-кесим нонлар, тарелка-тарелка угра, ширгуруч ва бошқа хилма-хил таомлар баъзида ейилмай ёки бир-икки қошиқ урилганча, бир тишланганча қолиб кетади. Увол бўлади.

Баъзида тарбияланувчи болалар нонни ўртаси қолиб четини, аксинча чети қолиб ўртасини еб ўтиришганини кўрасан ва бунга лоқайдгина қараб турган тарбиячидан қаттиқ ранжийсан. Тўғри, кейинги йилларда кўпгина қизларимизнинг махсус курсларда ёки олий ўқув юртларида ўқиб, таълим олиб боғчаларга тарбиячи бўлиб келишаётгани қувонарли ҳол. Ҳозир боғча тарбиячиларининг аксарияти ёш хотин-қизлар бўлиб бормоқда. Улар урушни кўришмаган, нон ушоғини кўзларимизга суртган оғир йиллардан кейин туғилган бахтиёр ёшлар. Лекин бу нон исроф қилинаётган жойда уларни бепарво қараб туришларига асло ҳуқуқ бермайди. Ахир, улар тарбиячи деган мўътабар ном эгаси.

Маҳалламиз Тошкентдаги йирик маҳаллалардан бири. Минглаб оилалар истиқомат қилади. Тўйларимиз анча ихчам ўтадиган бўлиб қолди. Бундан тўй эгаларининг ўзлари ҳам хурсанд. Лекин бу борада ҳали камчиликларимиз бор, албатта. Бу камчиликлар, исрофгарчиликлар яна ва яна нон билан боғлиқ. Қанчалик ихчам ва кўнгилдагидек ўтмасин, тўйларда, турли йиғин-ҳашамларда энг кўп исроф бўлаётган нарса яна нон. Бунга баъзида маҳалланинг энг илғор, зиёли кишилари оилаларида ўтказилаётган йиғинларда ҳам йўл қўйилмоқда. Ахир улар маърифат ва маданият тарғиботчилари. Энг яхши, янги одат ва янгича муносабатларни улар бошлаб беришлари керак. Нонни қадрлаш кишидаги энг юксак маданият белгиси.

Одина ШОКИРОВА,
Тошкентдаги 394-ясли-боғча мудираси, «Шарқ Юлдузи» маҳалла комитетининг раиси.

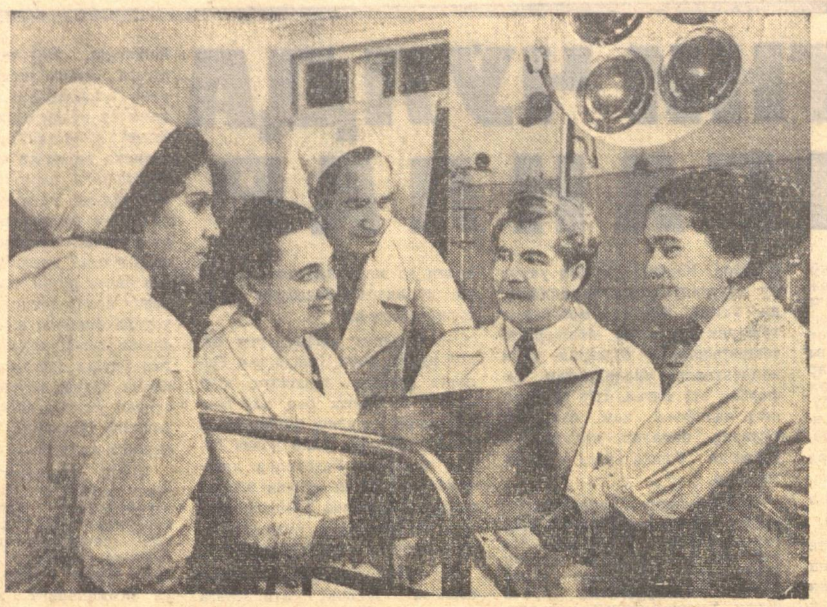

АХБОРОТ: ЯНГИЛИКЛАР, ХАБАРЛАР

ЮКСАК МАРРАНИ КЎЗЛАБ

Уйчи районидаги 3-механизациялашган кўчма колонна қурувчилари 13,4 миллион сўмлик қурилиш-монтаж ишларини бажариб, беш йиллик маррасини эгаллашди. Қурувчиларнинг Бутуниттифоқ социалистик мусобақасида байроқдорлик қилаётган Неъматжон Раҳмонов, Муҳаммаджон Сиддиқов, Сотволди Абдураҳимов, Комилжон Уркинов ва Рашид Ирсмамбетов ўртоқлар бошлиқ бригада ва экипажлар якунловчи йилда яна 4 миллион сўмлик иш бажариш мажбуриятини олишди.

Т. СУЛАЯМОНОВ,
«Совет Ўзбекистони»нинг штатсиз мухбири.

1976 ЙИЛ ҲИСОБИГА

«Узсельхозтехника» Бухоро район бирлашмаси коллективи 1976 йил меҳнат календарини очди. Мустафо Ширинов, Бўстон Жўраев, Турсун Ҳайруллаев, Григорий Валиулин, Анатолий Чжен сингари мусобақа пешқадамлари меҳнатда юксак унумдорлик намуналарини кўрсатишяпти.

— Бу йилги мажбуриятимиз ҳам катта, — дейишмоқда бирлашма ишчилари. — 2 миллион сўмлик қишлоқ хўжалик техникаси ремонти ишларини амалга оширамиз. Олган мажбуриятимизни ортириб бажарамиз.

Р. НОСИРОВ.

ПАХТА ТОЗАЛОВЧИЛАР АҲДИ

Сурхондарёдаги Хайробод пахта тозалаш заводи коллективи якунловчи йилда ички резервлардан кенг фойдаланиб, социалистик мусобақани авж олдиришга катта эътибор бермоқда.

— Ускуналар қувватини ошириб, меҳнат унумдорлигини ўтган йилдагига қараганда 2,5 процент кўпайтирмоқчимиз, — дейди корхона директори Болта Бозоров. — Корхонамиз рационализаторларининг 20 га яқин таклифини ишлаб чиқаришга жорий этиш туфайли 22 минг сўмлик фойда олишни кўзлаяпмиз.

Р. РАҲИМОВ,
Т. РАЖАБОВ.

БЕШ ЙИЛЛИК — 1 МАРТГАЧА

Тошкент ойна-мебель фабрикаси республикамиздаги 14 та мебель корхонасини сирланган ва сирланмаган ойна маҳсулотлари билан таъминлайди. Корхона сурункасига бир неча йилдан буён Бутуниттифоқ социалистик мусобақасида ғолиблар сафидан ўрин олиб келмоқда.

КПСС Марказий Комитетининг партияга, совет халқига Мурожаатидан руҳланган корхона ишчилари беш йиллик топшириқларини 1 мартга қадар бажариш учун сўз беришди. Улар айни кунларда кунлик топшириқларни 180-208 процентдан адо этмоқдалар.

Т. НАЖМИЙ.

* * *

Шунингдек, тошкентлик Ҳ. Муҳаммедов, Ҳ. Сайдохунов, сурхондарёлик У. Бекмуродов, хоразмлик М. Холмуродова, Р. Иброҳимов, С. Авазмуродов, наманганлик Т. Узоқов, Қ. Тўраев, Г. Шамсутдинова, А. Бекмирзаев, А. Ҳусаинов, А. Мелиев, А. Жўраев, фарғоналик З. Камолов, А. Жумаев, андижонлик Т. Мамадалиев, С. Қўлдошев, Ш. Тошматов, М. Холиқов, қашқадарёлик Э. Холмуродов, бухоролик З. Иброҳимов, челябинсклик Н. Крохинлар ҳам саноат корхоналари, қурилиш ва транспорт ташкилотларидан турли хат-хабарлар йўллашган.

АХБОРОТ: ЯНГИЛИКЛАР, ХАБАРЛАР

СУВ СПОРТИ

Ўзбекистон касаба союзлари республика Советининг В. С. Митрофанов номли сув спорти комбинати ҳавзасида СССР халқлари VI спартакиадаси олдидан спорт кураши қизғин давом этмоқда. Секцияларда машғулотлар кетидан машқлар, мусобақалар ўтказилмоқда.

Мавсумни сувга сакровчилар бошлаб беришди. «Меҳнат» кўнгилли спорт жамияти марказий советининг катталар ва ёшлар ўртасида шахсий биринчилик учун ўтказилган мусобақасига кўп киши тўпланди. Ахир, СССР халқлари VI спартакиадасидан олдин ўтказиладиган барча мусобақаларда олдинги мarраларни эгаллаш келажакда яхши натижага эришишнинг гаровидир.

Тошкентлик ўқувчи Евгений Лобанов ўн метр баландликдан сакрашда биринчи бўлди. Мастерликка кандидат, ўн тўрт яшар спортчининг программасида кўпгина мураккаб ҳаракатлар бор эди. Бу — Евгенийга катта ёшдаги кишилар орасида мусобақалашиб, кўпгина машҳур спортчилардан ўзиб кетиш имконини берди. Хотин-қизлар орасида Тошкент темир йўл транспорти инженерлари институтининг студенти Наталья Десятьниченко ғолиб чиқди.

Уч метрли трамплиндан сакрашда «Меҳнат» болалар ва ўсмирлар спорт мактабининг тренери Лилия Раимбекова, эркаклар орасида Ўзбекистон давлат физкультура институтининг студенти Александр Харламов энг яхши натижага эришдилар.

— Шу нарса қувончлики, —дейди сувга сакраш бўйича республика терма командасининг бош тренери У. Йўлдошев, — СССР халқлари VI спартакиадасига танлаб олинган 17 номзоддан тўққизтаси «Меҳнат» кўнгилли спорт жамиятидандир.

* * *

Сувга сакраш спорти мухлисларининг завқи тинмасданоқ ҳавзада ёшлар ўртасида сув тўпи бўйича Ўзбекистон биринчилиги мусобақалари бошланиб кетди.

Мусобақаларда «Меҳнат», «Буревестник», «Локомотив», «Меҳнат резервлари», «Спартак» командалари, Ўзбекистон Маориф министрлигининг терма командаси қатнашди.

«Меҳнат» командасининг ватерполчилари бирорта ҳам мағлубиятга учрамай, бутун мусобақа мобайнида пешқадамлик қилдилар. Бунда уларнинг бош мураббийси республикада хизмат кўрсатган тренер Виктор Васильевич Тутушкиннинг хизмати каттадир. Команда составида мамлакат ёшлар терма командасининг аъзоси Эркин Шагаев ҳам ўз маҳоратини намойиш қилди. Бу команданинг «Меҳнат резервлари» билан бўлган учрашувида энг катта ҳисоб (17:1) қайд қилинди.

Мусобақа ғолиби шу йил март ойи охирида Тошкентда ўтказиладиган ёшлар ўртасида СССР биринчилиги зона мусобақаларига ҳам ягона йўлланмани қўлга киритди.

ФАН ВА ТЕХНИКА ЯНГИЛИКЛАРИ

Шимолий Чехиянинг Яблонец-Нисса шаҳридаги автомобиль йиғув заводи янги «ЛИАЗ-100» маркадаги юк тортувчи дастлабки 10 та автомобиль тайёрлаб чиқарди. Кучли машина замонавий седлоли юк тортувчи машиналарга қўйиладиган ҳамма талабларга мос келади. Унга 270 от кучига эга бўлган мотор ўрнатилган, 36 тоннагача юк кўтара олади, тезлиги соатига 90 километргача боради.

«ЛИАЗ-100»нинг тажриба намуналари ҳар томонлама синовдан ўтди. Мутахассисларнинг фикрига кўра янги машина жаҳон стандартлари даражасида туради, баъзи кўрсаткичлари жиҳатидан эса ундан ҳам ошади.

Завод шу йилнинг охиригача яна 260 та шундай автомобиль тайёрлаб чиқаради.

* * *

В. И. Ленин номли «ШКОДА» машинасозлик комбинатида янги сериядаги электровозларнинг биринчи намунаси ишлатиб синашга тайёрланди. Моторнинг қуввати 8000 киловатт ёки 10,8 минг от кучига боради. У соатига 200 километргача тезликда юра олади. Электровоз Совет Иттифоқининг буюртмаси бўйича қурилди.

Локомотивни бошқариш системаси тамомила автоматлаштирилган, машинист кабинасида диспетчер радиотелефони ўрнатилган. Махсус электр тормоз ҳам электровоз конструкциясида муҳим янгилик ҳисобланади. Бу тормоз контакт симидан ток берилиш-берилмаслигидан қатъий назар ишлайверади.

* * *

Варшавадаги Каспшак номли радио завод рангли тасвир кўрсатадиган кассетали видеомагнитофон ишлаб чиқара бошлади.

Польшалик конструкторлар ишлаб чиққан янги видеомагнитофон автомат тарзда ва қўлда созланади, ишлатилиши қулай. Кассеталари 60 минутга қадар давомат даги рангли телевизион программани ёзиш ва кўрсатишга имкон беради.

* * *

Японияда қўл соати йиғиб тайёрлайдиган жаҳонда биринчи автомат линия қурилди. Таниқли «Сэйко» фирмаси шу линияни яратишга ўн йил сарфлади. Линия электрон-ҳисоб машинаси билан боғланган бўлиб, бу машина программа беради ва бирон турдаги соат қандай йиғиб тайёрланаётганлигини кузатиб туради. Линияда ўрнатилган 180 га яқин турли автоматлар ойига 100 мингтагача соат йиғиб тайёрлаб бера олади. Бундай автоматлар одам иштирокисиз тайёр маҳсулотни синчиклаб ҳар томонлама текшириб чиққач, нуқсони бўлганларини автомат тарзда чиқитга чиқариб ҳам туради.

БИЗ — ИНТЕРНАЦИОНАЛИСТЛАРМИЗ

«Башарти биздан социалистик интернационализм нима, деб сўрасалар, биз: Болгария билан Совет Иттифоқи ўртасидаги муносабатларга бир қаранг. Амалдаги социалистик интернационализм деб шуни айтадилар, деб жавоб берган бўлур эдик».

Л. И. БРЕЖНЕВ.

ЙЎЛ ЮРСА ҲАМ МЎЛ ЮРИБ...

Очерк

Профессор узоқ ўтмишни эслар экан, қизиқ бир воқеани ҳикоя қилиб берди:

— Болалигимда оғир касалликка чалиниб, кўп азоб чекканман. — Чамаси олти-етти ёшларда эдим. Бутун бўғинларим шишиб кетди, оҳ-воҳ қилиб ётганимда, мен учун азиз одам — Шайхонтоҳурда истиқомат қилувчи доктор Александров бўлган. Ҳамма уни доктор Александр, деб атарди. У велосипедида уйма-уй юриб, беморлар дардига малҳам қўярди. Кечки пайт келиб, қандайдир дори бериб кетарди. Аччиқ, нордон!.. Кўп ўтмай жонга эгов бўлган оғриқ андак чекинди. Шунда ё дорининг шифобахш кучи бўлдими ё катта умид билан шу одамга ихлос қўйганим дамми руҳим равшан тортиб, дардим енгиллаша борди.

Ушандаёқ орзу қилган эдим. Катта бўлсам, албатта, жони азоб тортган беморларга малҳам қўяман, доктор Александровга ўхшаган шифокор бўламан, дегандим...

Олимнинг қуюқ қошлари бир оз чимирилди. У бир дақиқа чуқур ўйга толди. Кимнидир хотирлашга, унга самимий миннатдорчилигини изҳор этишга ҳозирланаётгани равшан тортган юз-кўзларидан шундай сезилиб турарди.

— Дарвоза оғзидаги (ҳозир Урицкий кўчасидаги) 1-Май мактабининг бешинчи синфида ўқирдим, — дея ҳикоясини давом эттирди у.—Эс-эс биламан. Куйдирги — бедаво дард, у Баширилланинг умрига завол бўлди, дейишгани қулоғимда қолган. Бу киши яъни амаким Баширилла Хўжаев ва оппоқ ойим Онапошшалар икки ёшлигимда етим қолганимда мени ўз тарбияларига олдилар. Улар ҳақиқий ота-оналик бурчини ўтадилар.

Профессорнинг ҳикоя қилишича, Баширилла саводли одам бўлган. Етим-есирларнинг бошини силаган, инқилобга қадар ибтидоий мактаблар очган. У ўттиз олтинчи йилда Андижон шаҳрида пилла заводи қураётган пайтда куйдирги касаллиги билан оғриб, оламдан ўтган. Одамлар унга: «Тошкентга боринг!» — дейишганида, «Касаллик оғир эмас, тузалиб кетаман. Аввал заводни ишга туширишимиз керак», — деб соғлиғини ҳам ўйламаган.

Ушанда ўн икки ёшли Шабот бу бедаво дардга шифо ахтариш керак экан-да, деган фикрни хаёлидан ўтказган эди. У еттинчи синфни битириб, Тошкентдаги Охунбобоев номли медицина техникумига ўқишга киради.

Қирқ биринчи йили техникумни тамомлаб, фельдшер деган гувоҳномага эга бўлган Шабот Хўжаев Лабзакдаги шифохонага ишга қабул қилинади. Бу ерда у болалигида дардига малҳам бўлган доктор Александров билан учрашиб қолади. У касалхонада фельдшерларнинг каттаси, қолаверса, Шабот Хўжаевнинг бошлиғи экан. Баланд бўйли, кенг пешонали, сийрак сочли рус доктори дастлаб ўзбек йигитини танимади.

— Сиз мени танимадингиз, чамамда? — мурожаат қилди у бир оз ийманиб.

— Менинг қўлимда жуда кўплаб беморлар даволаниб кетган. Уларнинг ҳаммасини эслаб қололмас эконсан, киши, — деди у қаршисида самимий кулиб турган ўзбек йигитига пешвоз чиқаркан. Шабот ўзини танитган эди, бағрига босиб, пешонасидан ўпди.

— Сизга, аввалambор бахт, қолаверса, омад тилайман, — деди у зўр ҳаяжонини босолмай. Келажакда йирик доктор бўлиб, шуҳрат қозонасиз ҳали. Бунга аминман.

Бир куни доктор Александров ҳузурига фельдшер Шабот Хўжаевни чақириб жиддий оҳангда деди:

— Иш ҳеч қачон қочмайди. Сиз каби ёшларга катта имтиёзлар яратиб берилаяпти. Уқишингиз, билимингизни оширишингиз керак!.. Доктор Александров жон куйдириб гапирарди. Ҳақиқий устоз сифатида йўл-йўриқлар кўрсатди, қимматли маслаҳатлар берди.

Шу-шу бўлди-ю, Шабот Хўжаев ТошМИнинг даволаш факультетига ўқишга кирди. Кўккисдан бошланган уруш каттадан-кичикни оёққа қалқитди.

— Эрталаб ўқирдик, тушдан кейин «Сельмаш» заводига бориб, фронтга ёрдам берардик, — деб эслайди профессор.

Институтни муваффақиятли тамомлагач, у Нукусдаги республика шифохонасининг терапия бўлимида мудир бўлиб ишлади. Шу ердан у СССР Медицина фанлари академияси микробиология, эпидемиология ва юқумли касалликлар институти аспирантурасига ўқишга кетди. Москвада Шабот Хўжаев юқумли касалликлар бўйича йирик мутахассис — олим академик Георгий Павлович Рудневдан таҳсил олди. Ўзбек йигити унинг раҳбарлигида бруцеллёз касаллигининг пайдо бўлиш сабабларини ўрганиб, кандидатлик диссертациясини ёқлади.

Бундан йигирма-йигирма беш йил муқаддам бруцеллёз хасталиги билан киши атиги бир марта оғриши мумкин, сўнгра унга бошқа чалинмайди. У сил касаллиги сингари беморга умрбод азоб бериб, ўқтин-ўқтин такрорланиб тураверади, бир сўз билан айтганда, умр эгови бўлиб қолади, деган фикр медик олимлар орасида тарқалган эди. Ҳатто атоқли француз олими Николл бу дардни таърифлаб: «Бруцеллёз касаллиги бемор учун бахтсизлик, шифокор учун иснод хасталигидир», — деган эди. Бу билан у бемор азоб чекаверади-ю, шифокор эса қуради-даволайди-ю, лекин қўлидан ҳеч нарса келмайди, демоқчи.

— Наҳот инсон бруцеллёз касаллиги олдида ожиз бўлса?.. Илм-фан сўқмоқларидан дадил бораётган ёш ўзбек олимини ҳам бу муаммо кўпроқ қизиқтира бошлади... «Қаловини топиш керак!» — деди у ўзига-ўзи далда бериб. Устози Георгий Павлович ундаги ишонч ва ирода кучини ошириб юборди: «Қўлдан келмайдиган, ҳал бўлмайдиган иш йўқ, — деди у шогирдини руҳлантириб. — Фақат кунт, чидам билан изланиш, тинмай тадқиқотни давом эттириш лозим».

Шабот Хўжаев ана шу мавзу устида ўн беш йил самарали ижод ва меҳнат қилди. Клиника ва лабораторияларда юзлаб тажрибалар ўтказди, улардан олинган натижаларни қайта-қайта текшириб, кузатувдан ўтказди. Ниҳоят, бу мавзуни ҳам назарий, ҳам амалий жиҳатдан исботлаб, 1959 йилда медицина фанлари доктори, деган илмий даражага эга бўлди.

Бруцеллёз касаллиги бўғин, жигар, қоратолоқни яллиғлантириши, у одам организмига сут ва қаймоқ сингари маҳсулотлардан ўтиши аниқланди, уни даволашнинг замонавий усуллари ишлаб чиқилди.

Ўзбек олимининг докторлик ҳимоясида сўзга чиққан академик И. А. Кассирский Шабот Хўжаевни «Ўрта Осиё олимлари орасидаги биринчи скрипкачи, десам муболаға бўлмайди», — деб баҳолаган эди. Ленин мукофоти лауреати, академик П. Здродовский эса «Бу тадқиқотни ноёб иш деб аташ мумкин. Бу иш бруцеллёз ҳақидаги билимни ўзининг ҳам назарий, ҳам катта амалий аҳамияти билан бойитди», — деб ёзган эди. Академик П. А. Вершилова таҳририда чиққан «Бруцеллёз» монографиясида ҳам ўзбек олимининг ишига юқори баҳо берилади. Ундан «биринчи», «биринчи марта» деган сўзларни ўқиш мумкин.

Бир вақтлар умр эгови, деб аталган хасталик —бруцеллёз Ш. Хўжаев томонидан назарий ва амалий жиҳатдан ўрганиб чиқилди. Устози Георгий Павловnatich Рудневнинг «Қўлдан келмайдиган, ҳал бўлмайдиган иш йўқ!» — деган гапларини садоқатли шогирди кўп йиллик меҳнати билан тасдиқлади. Бруцеллёзнинг ҳам қалови, аниқроғи, давоси топилди.

Мўъжазгина хонадаги жавонларда тиббий адабиётлардан тортиб, Расул Гамзатов, Чингиз Айтматов сингари машҳур шоир ва ёзувчиларнинг дастхати битилган асарлар-у, турли рисолалар тартиб билан териб қўйилган. Улар орасида Софияда 1970 йилда болгар тилида чоп этилган «Вабо енгилди», «Ел-тор вабоси» каби китоблар ҳам кўзга ташланади. Булар профессор Шабот Хўжаев қаламига мансуб.

— Етмишинчи йилнинг кузида Болгарияда вабонинг кенг тарқалиш хавфи туғилган эди, — деб ҳикоя қилади профессор. — Дўстларимиз илтимосига кўра, биз тезда етиб бордик. Аҳвол билан атрофлича танишиш мақсадида Болгария Халқ Республикаси соғлиқни сақлаш министри Кирилл Игнатов билан самолётда бир округдан иккинчисига учиб кетаётган эдик. Кенг пешонаси, оқ сочлари салобатли кўрсатиб турган министр анча маюс, ташвишли кўринарди. Ҳақиқатан ҳам шароит оғир эди. Бу дардни бартараф қилишда кенг омманинг кучидан умидвор бўлган ҳолда вабога қарши кураш тадбирлари ишлаб чиқиш уй-фикрлари билан банд эди у...

Министр оҳиста бошини кўтариб, ўзбек профессорига мурожаат қилди.

— Вабога қарши кураш тўғрисида бирорта рисола керак. Бизда бундай китобча йўқ, — деди министр илтимос оҳангида. — Оммабоп қилиб ёзиб берсангиз?

Бундай шароитда халққа тўғри маслаҳат бериш ҳар бир врачнинг, олимнинг муқаддас бурчи. Бу бурч ўзбек профессорини шундай китобчани ёзиб беришга ундади.

— Умумхалқ онгини кўтармасдан, уларнинг диққатини жалб қилмасдан туриб вабодан қутулиш қанчалик амри-маҳол эканлиги бизга аён эди, — дейди Шабот Хўжаев. — Ушa кезларда иш қанчалик қизғин ва масъулиятли бўлмасин, уйқу ва ором ҳисобига қисқа вақтда рисолани ёзиб тамомладим. Орадан бир ҳафта ўтар-ўтмас Софиядаги «Медицина ва физкультура» нашриёти уни «Холерата е победима» номи билан 200150 нусхада босиб чиқарди. Тез орада бу китоб бутун Болгарияга тарқалиб кетди.

...Пловдив шаҳри. Бу ердаги медицина институти профессор-ўқитувчилари ўзбек олимидан вабо тўғрисида лекция ўқиб беришини илтимос қилишган. Зал тўла одам. Министр Кирилл Игнатов профессор Ш. Хўжаевга сўз беради. Минбарга ўрта бўйли, икки чеккасига оқ оралаган, чамаси қирқ-қирқ беш ёшдаги ўзбек олими кўтарилади. Шу пайт магнитофонлар ишга туширилади. Ўзбек профессорининг лекциясини ёзиб олишга ошиқишарди. Шабот Хўжаев залга кўз югуртириб чиқди. Бу ерда ўтирганлар орасида номлари дунёга машҳур бўлган олимлар ҳам бор. Албатта, бундай шароитда оғир дард бўлмиш вабо хусусида маъруза қилиш, шу балои қазога қарши курашга отланган шифокорларга янги гап айтиб, уларнинг онгини бойитиш ҳар қандай мутахассисни, билимдонни ҳаяжонга солиши шубҳасиз. Бироқ, вазифа нақадар мураккаб, шу билан бирга муҳим бўлмасин, Шабот Хўжаев тезда бутун зални ўзига мафтун қилиб қўйди.

Маъруза икки соат давом этди. Сўнг кўплаб саволлар берилди. Буларни эшитиб ўтирган министр анча хомуш бўлиб, чуқур хаёлга чўмиб кетди.

— Кўрдингизми, — деди у лекция тамом бўлгач, — сизнинг лекциянгиз одамларимиз тушунчасини анча кенгайтирди. Берган саволларидан улар вабога доир маълумотлардан қанчалик бехабар эканликлари маълум бўлди. Афсуски, уларни қизиқтираётган саволларга жавоб бера оладиган болгар тилида бирорта қўлланма йўқ.

Министрнинг чеҳраси бир оз ёришди: — Мана, кўрдингизми, профессор Хўжаев, шифокорларимиз учун ҳам қўлланма ёзиб беринг, деб мурожаат қилишга мажбурман.

Бу китоб ҳам зудлик билан ёзилиб, «Ел-тор вабоси» номида болгар тилида нашр этилди: «Болгария соғлиқни сақлаш министрлиги илтимосига кўра профессор Хўжаев СССР Соғлиқни сақлаш министрлиги йўлланмаси билан келди, — деб ёзади китобнинг сўз бошисида Кирилл Игнатов. — Қийинчиликларга ҳам қарамай ишлаб, ўз ҳаётини инсонпарварликка, энг хавфли юқумли касалликка қарши курашга бағишлаган врач намунасини кўрсатди. Профессор Хўжаев ўта бандлигига қарамай Эл-тор вабосини даволаш ва диагностикасига бағишлаб китоб ёзиб берди».

Профессор Шабот Хўжаев бутун Болгарияда вабони бартараф қилиш билан баробар Туркиядан Европага ўтадиган юзлаб ва минглаб туристлар туфайли тарқаладиган бу юқумли хасталикнинг олдини олиб қолди. Варна ва Бургас қирғоқларида, мамлакатнинг ажойиб курортларида дам олувчиларни шу дарддан халос қилишда, қўйингки, нормал ҳаётнинг давом этишида ўзбек олимининг муносиб ҳиссаси бор.

— Бизнинг толеимиз бор экан, — дейишган эди ўшанда болгариялилар. — Чиндан ҳам мамлакатимизга йирик мутахассисни юборишган экан. Худди ўша кезларда Тошкентда болгар қурувчилари 1060 ўринли янги мактаб биноси қуриб беришди. Хасково округкомининг биринчи секретари Г. Н. Корцанов ҳам мактабнинг очилиш маросимига таклиф этилади. У Тошкентга йўл олишдан олдин профессор Шабот Хўжаевнинг ҳузурига келади.

— Сиз бизнинг юртда — Хасково округимизда вабони даф қилиш ишлари билан бандсиз, — дейди Г. Н. Корцанов ўз миннатдорчилик туйғуларини ифодалаб. — Мен эса сизнинг туғилиб ўсган она шаҳрингиз — Тошкентга — болгарлар бунёд қилган дўстлик мактабини очишга йўл оляпман. Адресингизни берсангиз, уйингизга ҳам кириб ўтардим... Катта таассурот билан Тошкентдан қайтган Корцанов Шабот Хўжаевнинг уйига борганичи, қизи Азизани тиззасига олиб, эркалагани борми, яхши тайёрланган таомлар-у, меҳмондўстлик борми — ҳаммасини ҳаяжон билан ҳикоя қилиб берарди...

...Бугунги кунда бир ўзбекнинг фарзанди чет элларга бориб, ўзининг чуқур билим ва катта тажрибасини намойиш этаётгани кимни қувонтирмайди, ахир?! Биз ҳали профессор Шабот Хўжаевнинг Яман Араб Республикаси аҳолисига кўрсатган беминнат тиббий хизмати ҳақида ҳикоя қилганимизча йўқ. Бундай махсус сафарлар олим ҳаёт дафтарида кўпайиб бораётир.

Ҳозир профессор Шабот Хўжаев Тошкент врачлар малакасини ошириш институти юқумли касалликлар кафедрасига моҳирлик билан етакчилик қиляпти.

Миршароф МУҲСИМОВ.

Суратда: (ўнгдан иккинчи) профессор Шабот Хўжаев кафедра ходимлари билан суҳбатлашмоқда.

И. Глауберзон фотоси.

Редактор М. ҚОРИЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА. 10.00 — МОСКВА. 18.20 — ТОШКЕНТ. 18.30 — «Глобус» 19.00 — Ҳозирги замон шароитида илмий-техника революцияси ва ғоявий кураш. 19.15 — **«Ахборот».** 19.30 — М. Шолохов ва ўзбек адабиёти. 20.00 — Ўн минут музика. 20.10 —«Шарқ» мебель фирмасидан репортаж. 20.40 — **«Ахборот».** 21.00 — Экран куйлари. 22.00 —**«Вақт».** 22.30 — **Чинор** (бадиий фильмнинг 2-серияси). **ИККИНЧИ ПРОГРАММА.** 18.20 — МОСКВА. 19.00 — Янгиликлар. 19.15 — Расмларда қуёш акси бор. 19.30 — «Жасорат». 20.00 — **Кубань казаклари** (бадиий фильм). 22.00 — Ҳужжатли кино экрани (Тошкент). 22.30 — Санъат усталари. **В. И. Качалов. УЧИНЧИ ПРОГРАММА.** 19.25 — ТОШКЕНТ. 19.30 — Ўқитувчи экрани. 20.10 — Фильм-концерт. 20.50 — Тошкент янгиликлари. 21.05 — **Оғиш бурчаги** (бадиий фильмнинг 1-серияси).

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА — 11/II да **Майсаранинг иши,** 12/II да **Трубадур,** 13/II да **Анна Каренина.**

ҲАМЗА НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 12/II да **Чақмоқ,** 13/II да **Қароқчилар,** 14/II да **Чақмоқ.**

МУҚИМИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА — 12/II да **Нурхон,** 13/II да **Фарғона тонг отгунча,** 14/II да **Ажаб савдолар.**

КИНО

Тонг — «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ» «ВОСТОК», «ЧАЙКА», «МОСКВА», «НУКУС» (кундуз ва кечқурун), «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (жуфт соатларда), «ҚОЗОҒИСТОН» (11.00, 15.00, 19.00, 21.00), «ДРУЖБА» 10.20, 15.00, 16.30, 21.00).

Севишганлар қиссаси — «ЎЗБЕКИСТОН», НАВОИЙ номли (кундуз ва кечқурун), «ҚОЗОҒИСТОН» (12.00, 13.00, 16.00, 17.00, 20.00), «ДРУЖБА» (11.00, 12.00, 14.00, 17.00, 18.00, 21.00).

Оқ йўл — САНЪАТ САРОЙИ (кундуз ва кечқурун).

ЎРТА ОСИЁ ЎРМОН ХЎЖАЛИГИ ИЛМИЙ-ТАДҚИҚОТ ИНСТИТУТИ

1975 йил учун қуйидаги мутахассисликлар бўйича

АСПИРАНТУРАГА

ҚАБУЛ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

ишлаб чиқаришдан ажралган ҳолда ўқишга: биология фанлари, иқтисод фанлари: иқтисод, ўрмон хўжалигини бошқаришни ташкил қилиш ва планлаштириш;

ишлаб чиқаришдан ажралмаган ҳолда ўқишга: техника фанлари: ўрмон хўжалиги ва ёғочсозлик ишлаб чиқариши машиналари ҳамда механизмлари; иқтисод фанлари; иқтисод, ўрмон хўжалигини бошқаришни ташкил қилиш ва планлаштириш.

Ҳужжатлар — 15 мартгача қабул қилинади.

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, Калинин район, «Дарҳон» алоқа бўлими.

РЕСПУБЛИКА ТАШКИЛОТЛАРИ ВА КОРХОНАЛАРИ РАҲБАРЛАРИ ДИҚҚАТИГА!

Узбекистон ССР сувларида қутқариш ишларини олиб борадиган.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКА ЖАМИЯТИ

дарёлардаги гидротехник иншоотларни тиклаш ва қуриш, сув ости трубаларини ва кабелларини тузатиш ва ётқизишда ҳамма ғаввослик ишларини, ҳамда қидирув ишларини бажариш учун

ШАРТНОМАЛАР ТУЗАДИ

Мурожаат учун адрес: 700084, Тошкент шаҳар, Хуршид кўчаси, «Ғалаба» боғи. Телефон: 35-05-43.

АВИАПАССАЖИРЛАРГА ҚУЛАЙЛИК

1975 ЙИЛ 3 ФЕВРАЛДАН БОШЛАБ

«ТОШКЕНТ—КУЙБИШЕВ» МАРШРУТИ БЎЙИЧА **5340** РЕЙСИ БИЛАН «ТУ-154» ҲАВО ЛАЙНЕРИ ҚАТНАЙБОШЛАДИ.

Пассажирларга қулайлик яратиш мақсадида САРАТОВ, ПЕНЗА, БУГУЛЬМА, НАБЕРЕЖНИЕ ЧЕЛНИ, УЛЬЯНОВСК, САРАНСК, ЧЕБОКСАРИ шаҳарларига КУЙБИШЕВ орқали учадиганларга доимий бронли жойлар ажратилади.

«АЭРОФЛОТ».

Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Ишлар мудирлиги аппарати ходимлари коллективи бўлим мудирининг ўринбосари М. К. Коштаевга онаси

Жангил ЖОЛЧИБЕКОВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия билдиради.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Орган ЦК Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР

БИЗНИНГ АДРЕС: 700.000, ГСП, Тошкент, «Правда Востока» кўчаси, № 26 ✱ ТЕЛЕФОНЛАР

Коммутатор — 330249 дан 330258 гача
Эълонлар — 338142.

Р. 03210. Узбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри. ИНДЕКС 64583. Б. — 35.